N.º 1 HIVERN DEL 1984

Via fora!!

PUBLICACIÓ PER A LA GENT
CULTURALMENT ACTIVA

En aquest número, entre d'altres, trobareu els següents treballs: conversa amb la Teresa Codina, el S.I.P.A.J., col.laboracions internacionals i un article sobre l'oci a càrrec de la Isabel-Clara Simó.

en llac
promotora de cultura popular
apartat 85 RIPOLLET

EDITORIAL

3 Titànics de tot el món, enfonseu-vos!

4 **CARTELLERA**
I...
5 El nostre oci - *Isabel-Clara Simó*

ALTRAMENT
6 I.R.I.
7 L'Economia Telemàtica

REUS, PARÍS I LONDRES
8 Perquè el món visqui, Europa ha de morir - *Russell Means*
12 Emergència d'una consciència transcultural - *Jesús Vicens*
14 En el camí de la comunitat - *Collectiu Síntesi*

CADA TERRA FA SA GUERRA
16 S.I.P.A.J. - *Xavier Roigé*

SOTA LA PLOMA
19 Mare por! - *Wenceslau Soler*

22 **RELLIGATS**
A LA INTEMPÈRIE
24 Conversa amb Teresa Codina

VIA FORA!
N.º 1 - HIVERN 84
Publicació per a la gent
culturalment activa.
Edita:
Associació ENLLAÇ
promotora de cultura popular.
Apartat de correus 85 - Ripollet
Telèfons: 691 27 72 i 692 51 83
Imprès als PP.CC. per:
Copisteria Xaloc
Concepció Arenal, 261 Barcelona-30
A.L. B-13925/1984

Titànics de tot el món, enfonseu-vos!

Quan fa un temps la polèmica sobre la capitalitat cultural de l'estat assolia el paroxisme poc ens imaginàvem que el globus es desinflés tan de pressa. En efecte, potser ara fora el moment de cantar les absoltes a aquest anacrònic debat i tanmateix ens afegim a la llarga llista de publicacions que l'han sostingut.

En primer lloc hem de dir que en mantenim al marge de les batusses i picabaralles que es tenen les patums de Barcelona i de Madrid: ja s'ho faran. Durant uns mesos, arran de l'article en el qual Félix de Azua comparava la cultura barcelonina amb el Titànic, hem viscut un incessant partit de tennis en el qual tothom volia jugar i, encara més, esperava guanyar. La regla del joc o tesi de la discussió, per a qui no la tingui present, és la següent: la gran irradiadora cultural de la península, Barcelona, ha cedit el seu lloc a Madrid. La vida cultural barcelonina s'extingeix com una llàntia. No hi ha més cera que la que crema. A Madrid, en canvi, comencen a veure's les orelles i per proclamar la seva estrenada superioritat cultural reconeixen sense embuts el que poc temps enrera hagués estat motiu d'anatema: durant molts anys han viscut a l'ombra de l'«arbor culturae» barceloní.

No cal dir que els nostres prohoms han posat el crit al cel i s'han apressat a demostrar, amb més o menys habilitat, la fallàcia d'aquest plantejament.

Breu: cadascú porta l'aigua al seu molí i manté que la seva cultura és la millor, la més moderna, la que té més futur.

Tothom que ha posat cullerada a aquest debat ha semblat oblidar que la cultura és el conjunt de productes materials i espirituals de l'home i abasta el conjunt de relacions d'aquest, tant amb la natura com amb els altres homes. Per tant, no és menys important, culturalment parlant, una fàbrica que un cinema, un taller d'impressió que una editorial. I tan greu és que tanqui un teatre com que ho faci una fàbrica d'electrodomèstics. A més, en cap moment hi ha hagut un intent de baixar de la torre d'ivori de l'«altra cultura» o de la «cultura espectacle» i aterrar i veure com viu la gent del carrer, quines són les seves preocupacions i esperances: tot allò que va configurant el tarannà cultural d'un poble, el seu caràcter i el seu capteniment collectius.

És curiós, també, que qui més parla de capitalitats més oblida les comunitats locals, tan desassistides en comparació als «Titànics» de torn. No és cercant medalles mitjançant grans realitzacions a Barcelona o a Madrid com es poden dinamitzar els pobles, sinó amb una feina honesta i constant arreu de les comarques, al més petit vilatge.

El nostre camí, per tant, no el fem amb Titànics, sinó amb teranyines, perquè els transatlàntics no ens serveixen per pescar de nit, calladament, esperant l'albada.

IV PREMI DE POESIA CATALANA «L'ESPURNA DEL CLOT»

Organitzat per l'Orfeó Martinenc, es crea aquest premi de poesia per a tots aquells poetes que no hagin publicat cap llibre. Hi poden participar poetes de totes les edats, ja que està dividit en quatre modalitats. Amb tema lliure, les obres no poden ultrapassar els cent versos, en un o més poemes.

Per a més informació, dirigiu-vos a l'Orfeó Martinenc, Avda. Meridiana, 97, Barcelona-26.

ISIDRE GRAU

El nostre amic Isidre Grau, escriptor, de Cerdanyola del Vallès, ens anuncia, joiós, la publicació de les seves novelles «Sol sense sol» (Moll), «Del temps del joc al joc del temps» (el Llamp) i «Alens d'amor i de recança» (Ajuntament d'Alzira). Com ell mateix ens diu, «m'agradaria molt saber que àquestes paraules us han dut alguna sensació nova i alenades d'aire fresc».

Per a més informació, a la vostra llibreria habitual.

VIATGES D'ETIQUETA

«La Crida», conjuntament amb viatges «Garbí», ha organitzat diferents excursions a poblacions on es produeixen articles etiquetats (i sancionats per aquest motiu) en català. A més, es visitaran centres d'interès històric i monumental de cada itinerari.

Per a més informació, aneu a Garbí, Rosselló, 356, baixos C, tel. 215 11 53, Barcelona-37.

SERVEI DE TRANSPORT

La Comissió Econòmica de «la Crida», mitjançant un acord amb l'empresa «Catalunya Express», ofereix un acurat servei de transport per ciutat i carretera. Ultra l'avantatge d'uns preus ajustats, podeu col·laborar amb els objectius de «la Crida».

Telefoneu al 218 43 95 i pregunteu per Carles Garcia i Soler.

S.C.C.T.

El Servei Català de Camps de Treball, entitat catalana adherida al Servei Civil Internacional (S.C.I.), coordina els esforços per tal de viure d'una altra manera la solidaritat internacional. Facilita informació de camps de Treball d'arreu del món per a qui vulgui anar-hi. Igualment, recull iniciatives de casa nostra de cara a organitzar-hi camps de treball. D'aquesta manera, si teniu un projecte vàlid per acondicionar antics casals, netejar camins, bastir centres de jovent, o qualsevol altra tasca amb finalitat social no lucrativa, podeu demanar-los consell per tirar-lo endavant mitjançant un camp de treball. Descobrireu una altra manera de treballar ajudant-vos mútuament.

Per a més informació, S.C.C.T., Casp, 49, telèfon 231 13 57, Barcelona-10.

El nostre oci

Isabel-Clara Simó

Quan jo estudiava a la vella universitat de València, al voltant d'una estàtua de Lluís Vives que semblava esbrinar si plovia amb la seva mà estirada endavant, el tema de moda era l'oci. Eren els anys seixanta, i, malgrat les tenebres del franquisme, el benestar d'Europa ens entrava per les misterioses escletxes de l'economia internacional. Nosaltres, els estudiants, soliem comentar que el futur —que, és clar, ja era present als Estats Units— presentava una amenaça inquietant si s'aconseguia la pau: l'excés d'oci. Amb el progré, la mecanització electrònica i la informàtica, un treballador anirà rebaixant les seves hores de feina, i així, a la llarga, només treballant dues o tres hores diàries ja s'haurà guanyat de sobres el salari. Què farà la resta del dia? Nosaltres, que imaginàvem milers de propostes d'ocupació del temps si érem els afortunats, concloïem, orgullosament i ingènua, que era una qüestió de nivell cultural: la persona culta sap perfectament què fer-ne del temps lliure; l'incult s'alienarà davant del televisor o d'una programació de l'oci massiva i monolítica.

Després, amb les crisis del petroli i l'atur, el tema ha deixat d'existir. Ja no es tracta de la pregunta «Com emplenaré el meu temps lliure?», sinó «Com emplenaré el meu estómac?». Però, tanmateix, l'estructura econòmica de la societat és la mateixa: si hi ha crisi, una bona part de la població en serà la víctima; i si no n'hi ha, el nombre de víctimes disminueix temporalment. El sistema, però, roman intacte. Diuen els economistes que la cosa féu un gir espectacular a partir del **crack** de la borsa novayorquesa. Abans del 29, l'oferta estava en funció de la demanda: es fabricava allò que la població requeria consumir; a partir del 29 l'òptica canvia: la demanda està en funció de l'oferta. No es fabrica el que la població necessita, sinó que **cal que** la població **necessiti** allò que es fabrica. És el que s'anomena societat de consum. I, naturalment, m'estic referint no sols a béns d'ús o de supervivència, sinó també al consum de diversió. A l'oci.

Umberto Ecco, en la seva famosíssima distinció entre «apocalíptics» i «integrats», explica que els integrats mai no teoritzen, sinó que actuen, al contrari dels apocalíptics que precisament es dediquen a teoritzar sobre la decadència. Diu que ara els béns culturals són a la disposició de tothom, amb una sàvia programació de cultura «popular» —pseudocultura, en definitiva— que acabi integrant tota la població. I afegeix que el fet que aquesta cultura «popular» estigui confegida des de dalt, com una domesticació massissa,[1] o sigui sorgida genuïnament des de baix, és un problema que l'integrat no es planteja. I aquí rau el drama. Com que crec haver comprés el que ens diu Umberto Ecco, jo em poso a tremolar cada vegada que des de instàncies de l'administració em parlen de cultura «popular». Com també sento un cert desassossec quan un famós dramaturg espanyol —contra el qual no tinc res en contra, val a dir-ho—, el senyor Antonio Gala, parla i parla sobre la saviesa del poble, sobre la intuïció del poble, sobre que l'art només és genuí si ve del poble. Més m'estimo que Martí de Riquer, en el recent homenatge que se li ha tributat, digui sense embuts que la cultura catalana només té i tindrà sentit si és d'èlite, perquè totes les formes de cultura popular estan exhaurides i s'assemblen extraordinàriament. Em sembla una actitud amb la qual no estic d'acord, però que és explícita i no amaga l'ou.

En una entrevista que li vaig fer per a «Canigó» a Vidal Alcover, recordo que li vaig preguntar què faria ell si fos conseller de cultura. I em va contestar: no faria res. Deixaria fer. A mi em va resultar una resposta admirable.

Jo crec que els Països Catalans tenen una personalitat nacional precisament perquè tenen un poble que s'expressa d'una manera determinada. I per això estic a favor de la cultura popular, no dirigida ni manipulada. I crec que aquesta cultura no s'assembla gens a la castellana, per exemple. Em temo, però, que si no disposem d'uns bons «apocalíptics» que ens posin en guàrdia, acabarem anorreant-la a cops de «jeans», d'hamburguesa, de «Fama» i de bones intencions institucionals...

(1) Utilitzo «massissa» en comptes de «massiva» tot seguint els consells de l'admirat Joan Oliver.

Isabel-Clara Simó; periodista, escriptora i professora d'institut; ha estat directora del desaparescut setmanari «Canigó» i actualment ho és d'«El 29», periòdic de la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona.

I.R.I. (Institut Rural d'Informations)

L'I.R.I. (Institut Rural d'Informacions) s'autodefineix com un «centre d'informacions sobre les innovacions socials, tecnològiques i culturals i les possibilitats d'emprendre iniciatives».

Fundat fa prop de quinze anys per Pierre Shasmoukine, té la seu social a Gorodka, barreja de granja, jardí, taller, oficina i lloc d'experimentació; conjunt de construccions de fusta i vidre fet pels propis membres de l'I.R.I. i al qual s'arriba per un caminet de terra.

Partint de la idea de què cap feina pot ésser tirada endavant per correspondència, han obert una **sala d'estudi** on recollir informació per transformar les idees en projectes sòlids. Per a això disposen de 450 dossiers i d'un ampli fitxer de servei. Els **dossiers** són repartits entre els sis temes següents: *energia renovable, *agricultura biològica, *habitatge i nous materials, *empreses i petit artesanat, *animació i creativitat, *acció social. Per altra banda, el **fitxer de servei** és un recull dels «homes-recursos» (individus, associacions, cooperatives, administratius, tècnics, etc.), tant si són emprenedors (1) com si poden ajudar aquests.

Cada primavera fan les **Trobades de maig,** reunions d'intercanvi d'experiències entre totes les persones que durant l'any han estat connectades amb l'I.R.I. (tècnics, representants d'associacions, de l'administració, dels mitjans de comunicació, etc.).

Disposen també d'un **Catàleg de recursos** sobre energia, habitatge i petites activitats rurals. Ja n'han publicat 4 volums.

«Au fond des bois... l'I.R.I.» és un butlletí bimensual **d'informació de les innovacions socials, tecnològiques i culturals.** Consta de sis seccions: *del bricolage... a les tècniques d'avantguarda, *l'estat-company, *l'arrenjament de l'impossible, *la creativitat, *al voltant dels projectes... els anuncis, *servei de premsa.

Ultra aquests serveis-eines que ofereix l'I.R.I., sovint realitza reunions d'història del món (política, artística, econòmica), disposant d'una notable biblioteca sobre el tema. També fan cursos de creativitat musical i d'iniciació a la música.

Finalment, cal dir que, poc a poc, van publicant llibres sobre les activitats que duen a terme (construcció en fusta, producció d'energia, etc.) i diferents revistes, entre les quals destaca, a més del butlletí de l'institut (veieu més amunt), «Co-Evolution» (nova era, tecnologies netes, filosofia, creativitat).

Amb tot això podeu fer-vos una idea de «per on van» aquests companys; si voleu rebre més informació podeu escriure a VIA FORA!, o millor directament a

Institut Rural d'Informations - Centre de Ressources «GORODKA»
24200 SARLAT-LA-CANEDA
Telèfon (53) 59 32 38 - Estat francès.

(1) De fet, fóra «empresaris», però buidant aquesta paraula de l'ànim de lucre qu comporta.

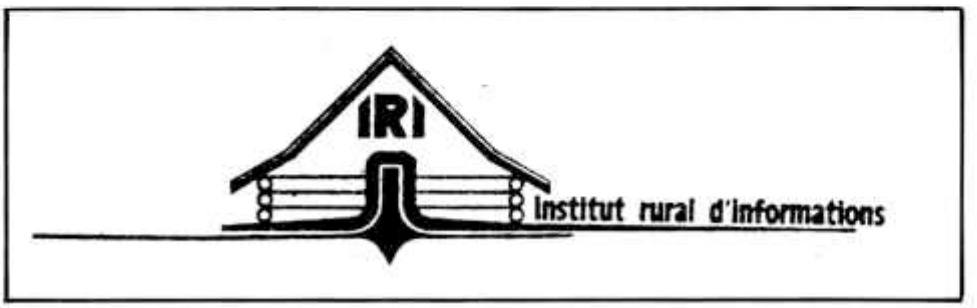

L'economia Telemàtica

L'Economia Telemàtica (abans Sistema General) és un conjunt d'estudis i propostes que ajudaran a resoldre la crisi econòmica i social que suportem.

Es vol aconseguir la desaparició pacífica de la marginació per raó de diners i es volen potenciar les llibertats concretes de tothom.

La proposta central de l'Economia Telemàtica és la reforma tècnica de l'instrument monetari vigent, passant de la «moneda anònima» actual a una moneda personal. L'instrument monetari actual no deixa rastre (és anònim) i impedeix d'efectuar estadístiques completes. La reforma que proposem portarà a eliminar els bitllets de banc i altres formes de diners que són confuses, perquè permeten d'amagar allò que passa al mercat i en qualsevol economia d'un Estat (especialment, permet d'amagar el que fan dels diners els més poderosos).

En Economia Telemàtica, per comprar i vendre s'emprarà la targeta bancària i la factura-xec telemàtica. La factura-xec serà un paper escrit on hi constaran: la mercaderia (en qualitat i quantitat), el nom de les persones contractants, la data, el lloc, el compte corrent, la signatura..., etc.

D'aquesta forma evitarem el «joc brut amb els diners» (complicitats, suborns, prebendes, robatoris...) i aconseguirem la informació clara del mercat lliure. Tot això és fàcil i possible gràcies al progrés tècnic en el camp dels ordinadors (cibernètica, telemàtica).

Mercès a la utilització de la factura-xec estarem en condicions de comprovar les diferents propostes econòmiques que hom ens explica, a més d'aquella que nosaltres hem estudiat i que anomenem «hipòtesi del BÉ COMÚ». Aquesta hipòtesi es basa en estudis llargs i difícils per als no-experts, sobre:

— història de la moneda i de l'utilitarisme;
— contingut de les paraules que es fan servir (sem-etimo-lingüística);
— lògica i progrés tècnic;
— possibilitats d'evolució social.

Les propostes són engrescadores pel que fa al progrés en llibertat envers la pau, la tranquillitat i els bons aliments:

— diners per a tothom (diner creditici a interès i diner financer gratuït);
— lliure mercat telemàtic;
— federació i confederació;
— justícia independent.

Per tal d'aprofundir i viure aquest tipus d'economia, ens cal l'ajut de tothom qui no estigui d'acord amb el sistema actual, i per això fem una crida a tots els rebels i marginats no-violents que vulguin utilitzar la intel·ligència per canviar l'«actual estat de les coses». Us agraïrem qualsevol observació o suggeriment que ens volgueu adreçar; el nostre agraïment serà tant més sincer i amical, com més objectivament severa serà la crítica.

Si us abelleix aportar-nos les vostres idees o/i preguntes adreceu-vos a:
Cercle d'estudis «Dr. Joan Bardina»
Tel.: 300 00 67

Perquè el món visqui, Europa ha de morir

Russell Means

Cap polític i líder espiritual dels Lakota, Russell Means és un indi fidel, de discurs clar i entenedor, ja que ell (com els seus companys de poble) no estableix diferència entre teoria i pràctica. El present article ens explica la seva postura respecte al fenòmen de l'imperialisme cultural europeu, alhora que reflecteix la seva esperança en la humanitat.

Aquest text ha estat publicat en primer lloc a «Mother Jones» (USA), més tard a «U.N. Special» (Ginebra) —revista dels funcionaris de les Nacions Unides— i finalment a «Co-Evolution» (França), on l'hem descobert i d'on l'hem traduït al català (creiem que per primer cop) per a VIA FORA!

Detesto escriure. Aquest procés sempre dóna la raó al concepte europeu del «pensament legítim»; allò que s'escriu revesteix una importància que és negada a la paraula. La meva cultura, la dels Lakota, és una tradició oral i per això normalment deploro la paraula escrita. Una de les maneres amb què el món blanc destrueix les cultures dels pobles no europeus és imposant una abstracció sobre la relació parlada d'un poble.

És per això que el que esteu a punt de llegir no ho he escrit pas jo. És el que jo he dit i algú altre ha escrit. Ja que **em sembla que l'única manera de comunicar amb el món blanc és fer-ho amb l'ajut de les fulles mortes i seques d'un llibre.** Tant se me'n dóna que les meves paraules arribin o no als blancs. A través de llur història han palesat que no poden veure ni entendre; només saben llegir (és clar, segur que hi han excepcions, però les justes per confirmar la regla). Això forma part del procés d'aquest genocidi cultural endegat avui en dia pels Europeus contra els **pobles indis americans.** Podeu adonar-vos que aquesta expressió és d'origen europeu. L'única manera de parlar-ne és dient els Lakota o, amb més precisió, els Oglala, els Brulé, etc. —i els Diné, els Miccosukee i totes les denominacions correctes de molts centenars de tribus.

Cada indi americà ha de fer un gran esforç per tal de no esdevenir europeïtzat. Aquesta força només pot aconseguir-la per les vies tradicionals, els valors tradicionals conservats pels nostres Ancians. Només ens pot venir del cercle, de les quatre direccions, de les nostres relacions vitals amb el món, però mai de les pàgines d'un llibre, ni de mil llibres.

Quan parlo dels Europeus, o dels Europeus mentals, no vull pas dir que, d'una banda, hi han els resultats d'uns quants milers d'anys de desenvolupament intellectual europeu, genocida i reaccionari, que és la dolenta, i que, d'altra banda, hi ha un nou desenvolupament intellectual revolucionari que és bo. Aquí feig referéncia a les diguem-ne teories del marxisme i de l'anarquisme, i a l'«esquerranisme» en general. No penso pas que aquestes teories puguin separar-se de la resta de la tradició europea intellectual.

ÉSSER O GUANYAR

Aquest procés va començar ben aviat. Newton, per exemple, va «revolucionar» la física i les diguem-ne ciències naturals reduint l'univers a una equació matemàtica lineal. Descartes procedí igual amb la cultura. John Locke, amb la política i Adam Smith, amb l'economia. Cada un d'aquests «pensadors» prengué una part de l'espiritualitat de l'existència humana per convertir-la en un codi, una abstracció. Ells han començat allà on el cristianisme acabava; ells han «se-

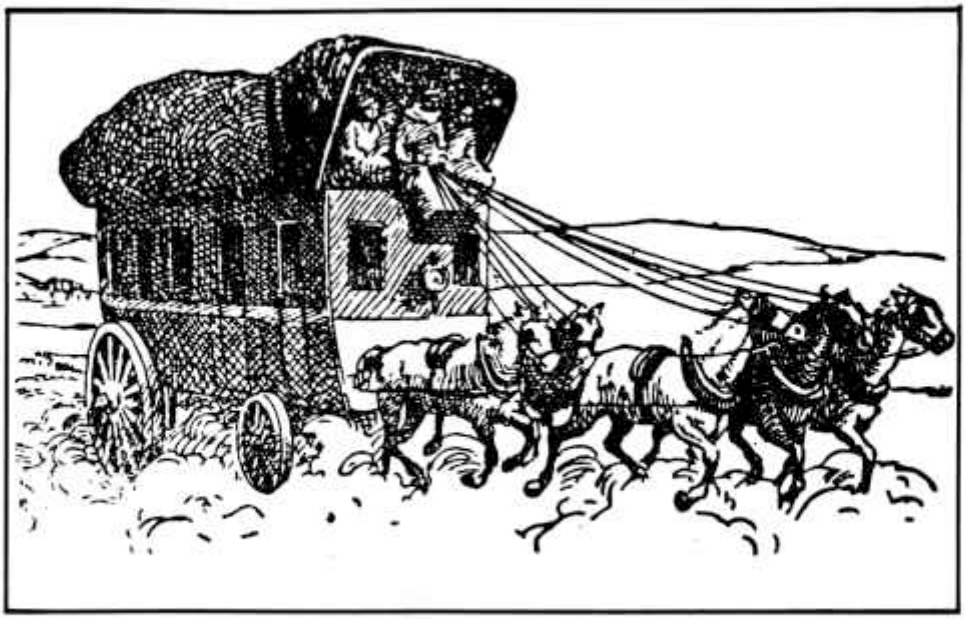

cularitzat» la religió cristiana i, d'aquesta manera, han permès a Europa d'estar més ben equipada per a una cultura expansionista. Cada una d'aquestes revolucions intellectuals ha permès a la mentalitat europea abstreure's més encara, per buidar la meravellosa i complexa espiritualitat de l'univers i canviar-la per una seqüència lògica: un, dos, tres, amunt!

És això el que s'ha vingut a anomenar «eficàcia» dins l'esperit europeu. Tot el que és mecànic és perfecte; tot allò que sembla funcionar sobre la marxa (és a dir, que prova que el model mecànic és correcte) és considerat com just, fins i tot quan no hi ha cap dubte de què és fals. És per això que la «veritat» canvia tan sovint en l'esperit europeu.

Hegel i Marx foren els hereus del pensament de Newton, Descartes, Locke i Smith. Hegel ha rematat el procés de la teologia secularitzadora i, segons els seus mateixos termes, ha secularitzat el pensament religiós mitjançant el qual Europa comprenia l'univers. Aleshores Marx ha traduït la filosofia de Hegel en els termes del «materialisme» —és a dir, que al mateix temps ha desespiritualitzat l'obra de Hegel—. Aquests són, també, els propis termes de Marx. I aquest és considerat ara com el futur potencial revolucionari d'Europa. Els Europeus poden creure que és revolucionari, però **els Indis americans no hi veuen gaire cosa més que l'antic conflicte europeu entre ésser i guanyar.** Les arrels intellectuals d'una nova forma marxista de l'imperialisme europeu es troben en els lligams de Marx (i dels seus successors) amb el pensament de Newton, Hegel i els altres.

Ésser és una proposta espiritual. **Guanyar** és un acte material. Tradicionalment, els Indis americans sempre s'han esforçat per **ésser** el millor poble possible. Una part d'aquest procés espiritual consistia i consisteix en rebutjar els béns materials per tal de no **guanyar.** El guany material és una fallàcia com a indicador d'un cert estatus entre els pobles tradicionals, mentre que és «la prova de què això va bé» per als Europeus. És ben clar que aquests són dos punts de vista completament oposats.

DESHUMANITZACIÓ I PROGRÉS

La tradició materialista europea i la desespiritualització de l'univers són molt semblants a aquest procés mental que pretén deshumanitzar d'altres persones. I qui sembla ser el més expert en això? I per què? Els soldats que han vist molts combats aprenen a aplicar-ho a llurs enemics abans de tornar a combatre. Els assassins ho fan abans d'assassinar. Els S.S. ho feien amb els qui custodiaven als camps de concentració. Els policies ho fan. Els caps dels sindicats ho fan als treballadors que envien a les mines d'urani. I els polítics... El que aquest procés té en comú dins cada un dels grups que deshumanitzen és

que justifica el fet de matar o destruir d'una altra manera altra gent. Un dels manaments cristians diu: «No mataràs», si més no als humans, i per això el truc consisteix en convertir mentalment les víctimes en no-humans.

Segons els termes de la desespiritualització de l'univers, aquest procés mental funciona tan bé que virtualment comença a destruir el planeta. Mots com **progrés** i **desenvolupament** són utilitzats aquí com a tapadora, com les paraules **victòria** o **llibertat** s'empren per justificar la carnisseria en aquest procés de deshumanització.

El més important, potser, és que els **Europeus no senten pas que ells també hi perden alguna cosa.** Després de tot, llurs filòsofs han desespiritualitzat la realitat, malgrat no puguin restar satisfets pel fet de contemplar simplement una muntanya, un llac o una persona en estat d'**ésser.** No, per a ells, la satisfacció és mesurada en termes de guanys materials. Per a ells, la muntanya esdevé sorra, i el llac energia per fer funcionar una fàbrica, i la gent és arrossegada a aquest procés gràcies a aquests molins d'adoctrinar europeus anomenats escoles.

El marxisme forma part de la tradició europea. És impossible jutjar la natura real d'un pensament revolucionari europeu sobre la base dels canvis proposats a l'interior de l'estructura de la societat europea. Hom només pot fer-ho pels efectes que tingui sobre els pobles no-europeus, donat que cada revolució, en la història europea, ha servit per enfortir les tendències i les capacitats d'Europa per exportar la destrucció a uns altres pobles, altres cultures i al mateix entorn.

El marxisme revolucionari implica el perpetuar i el perfeccionar el procés industrial malgrat estar a punt de destruir-nos a tots. L'únic que ofereix és «redistribuir» els resultats (els diners, potser) d'aquesta industrialització a un nombre més important de persones. Proposa pendre els béns materials dels capitalistes per passar-los a un altre lloc; però, per fer això, el marxisme ha de mantenir el sistema industrial. Un cop més, hauran de canviar les relacions de poder a l'interior de la societat europea; però un cop més, en els pobles Indis americans i en els no-Europeus, restaran invariables. El marxisme revolucionari... és una doctrina materialista que menysprea la tradició espiritual dels Indis americans, la nostra cultura, el nostre estil de vida. El propi Marx ens ha dit

que erem uns «precapitalistes» i uns «primitius»... cosa que per a ell significava que acabariem per descobrir el capitalisme i esdevenir uns capitalistes. Que l'única manera en què podriem participar en una revolució marxista fora entrant en el sistema industrial per arribar a ser uns obrers de fàbrica, uns «proletariats». Nosaltres hauriem d'acceptar el sacrifici nacional de les nostres terres, cometre un suïcidi cultural.

Jo sé que el territori de la U.R.S.S. comprèn un bon nombre de pobles tribals i que s'han vist obligats a prendre el camí de les fàbriques. Els Soviets parlen de la «Qüestió nacional» segons el seu parer; la qüestió consisteix en saber si les tribus tenen o no el dret d'existir en tant que pobles, i ells han decidit que sacrificar les tribus a les necessitats industrials era acceptable. És el mateix que veiem a Xina. I al Vietnam, on les tribus in-

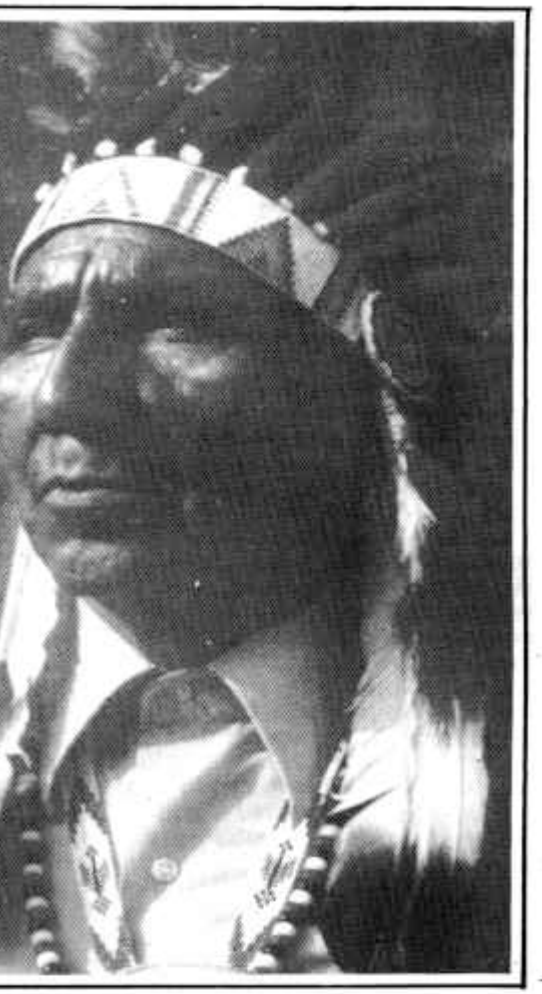

digenes de les muntanyes han estat desarrelades.

Segons la teoria marxista, la destrucció del medi ambient, la polució i la contaminació radioactiva seran controlades. Sabem **com** ho seran? No, tenen simplement fe: la ciència trobarà la manera. La industrialització està bé i és necessària. Com ho saben? La fe. La ciència ha esdevingut la nova religió europea, alhora pels capitalistes i pels marxistes; són inseparables: tots dos formen part de la mateixa cultura.

NACIONALISME CULTURAL

Un Indi americà pot compartir els valors i el punt de vista dels Europeus. Nosaltres els anomenem «pomes»: vermells a l'exterior (la genètica) i blancs a l'interior (llurs valors). Altres grups han trobat aquest mateix estil d'expressió. Els Negres tenen llurs «oreos»; els Hispans tenen llurs «nous de coco». I, com acabo de dir, hi han les excepcions: els qui són blancs per fora, però no interiorment. No crec que calgui anomenar-los de cap més manera que «éssers humans».

Caucasià és el nom donat pels blancs a la raça blanca. A aquest terme jo oposo el **d'Europeu.** Els comunistes vietnamites no són pas exactament això que podria anomenar-se com uns Caucasians genètics, però funcionen com uns Europeus en el pla mental. Això també és cert dels Xinesos comunistes, dels Japonesos capitalistes, o dels Bantús catòlics, o dels Peter «McDollar» de les reserves Navajo. No es tracta pas de racisme, ans més aviat d'una manifestació de l'esperit que fa una cultura.

En termes marxistes dec ser un «nacionalista cultural». Treballo sobretot per al meu poble, els Lakota tradicionals, ja que comparteixo amb ell la mateixa visió del món; després treballo per als altres pobles tradicionals d'Indis americans i amb tots els altres que han tingut l'experiència de l'opressió colonial d'Europa i que resisteixen al seu totalitarisme cultural i industrial. És evident que aquí incloc els Caucasians genètics que resisteixen a les normes europees dominants: els Irlandesos, els Bascs i tants altres.

Confio en la comunitat humana i en aquesta visió culturalment fonamentada de totes les races que, naturalment, resisteixen a la industrialització i a l'extinció humana. Els imperatius industrials d'Europa són un suïcidi de l'espècie. El blanc és un dels colors sagrats dels Lakota: el blanc, el vermell, el groc i el negre. Les 4 direccions. Les 4 estacions. Els 4 períodes del creixement i de la vellesa. Les 4 races de l'humanitat. Barregeu aquests 4 colors i el cinquè és el bru, el color de la cinquena raça. És un ordre natural de les coses. Per tant, em sembla normal treballar amb les altres races, cadascuna amb la seva particular significació, la seva identitat, el seu missatge.

Els Caucasians tenen una visió del món més positiva per oferir a la humanitat que la cultura europea. Ho sé.

★

Emergència d'una consciència transcultural

Jesús Vicens

UN FENÒMEN VITALITZADOR

El més sorprenent al meu entendre dels moviments alternatius i marginals als actuals centres socials que regeixen la vida diària, és el caràcter vitalitzador que conté en el seu si. Davant d'una quotidianitat social i política deteriorada i d'unes possibilitats culturals i tecnològiques retenides, apareixen unes formes de viure que apliquen en la pròpia escala, temporal i d'habitacle, nous valors. Estils de fer que transcendeixen les limitacions artificials que la societat moderna imposa per ceguera institucional. Avui dia es tenen a l'abast coneixements científics i tecnològics per una banda i valors milenaris de la condició humana i divina per altre (ambdós patrimoni de la humanitat), com per fer possible «viure fora» de l'estretor de la modernitat, i extendre's així en una consciència universal. Paradògicament els aspectes marginals a la societat moderna industrial esdevenen integradors d'una nova societat humana, pacífica, amant del planeta, del verd dels arbres i del blau de l'aire, que aposten per una supervivència més enllà de l'egoïsme sobre el que es basa la societat moderna.

La vitalitat que genera viure connectats al «pols» silenciós, al ritme natural de les coses i persones, amb el propi interior i amb el de l'altre, és un fet que està orientat en sentit contrari al sentit de deteriorament, violència i neurosis de la modernitat. És la sorprenent llei física de l'entropia negativa, manifestada també en el món de les relacions socials. Individus i collectius que viuen d'una altre manera a la forma establerta, generant en conseqüència dinamisme i vitalitat. Les contradiccions a les que sovint s'aludeix per argumentar la falàcia de les utopies són contradiccions no personals, tot i manifestar-se personalment, sinó les pròpies de dos fenòmens que estan en simbiosis, fusió mutua i confusió. De la mort que sembra la modernitat es genera vida en la consciència de molta gent, que probablement part d'aquesta energia es mor en les experiències. El secret està en trobar les claus que renoven l'energia disponible i infinita de la consciència.

LA CONFLUÈNCIA D'ASPECTES PARCIALS DE LA REALITAT

Tastant la realitat quotidiana, observem situacions de convivència, activitats de treball, actituds davant la terra, la salut, l'aprenentatge, experiències d'espiritualitat... en individus i collectius que indican en ells una consciència transcultural. L'emfasi està en un aspecte o altre que conforma la pròpia vida diària personal i social. No obstant, en el seu conjunt confluèixen per resonància, es complementen per coherència. El resó d'un instrument en un altre que està també composant la simfonia de la societat futura. Les lluites pacífiques dels ecologistes per exemple resonan per vibració les lluites pacífiques per una evolució de la consciència. O bé l'exploració de la psique humana i el seu cos per humanistes i naturistes resona l'exploració per l'interior de les galàxies per tal d'entendre els «forats negres» del cosmos. O com també ha dit algun físic modern, els moviments dels electrons, que constitueixen la base Real de la matèria, semblan la dança de Siva.

Ressonàncies, sintonies, confluències que fan considerar que quelcom global emergeix de dintre la societat moderna. Una forma de saber-ho és apropar-se a la consciència individual o collectiva dels llocs i persones que arremolinen energia i creen formes espirals en la seva vida diària. Veiem que hi han uns trets semblants, unes actituds que conformen la consciència transcultural. Es tracti d'un oficinista que explora el Zen en les hores lliures, o d'un físic corprés pels parallels entre els electrons i la transcendència oriental intuïda quatre mil anys enrera, o de neorurals que redibuixen el paisatge natural amb l'harmonia de la tecnologia fluxe i ecologia, o d'un pensador front un ordinador cibernè-

tic combinant informació amb una voluntat de superació de les limitacions, de la dança corporal en una situació límit on s'expandeix per l'espai... són exemples que mostren diferents llums d'una energia comú.

De les grans tradicions millenàries de coneixement, d'alguns descobriments científics, i d'entre les possibilitats de la tecnologia moderna, sorgeixen experiències relevants d'una societat futura que considera l'autorealització individual i l'ètica ecològica com veritablement possibles. Alternatives reals d'una altre manera de fer les activitats, de viure-les i d'estimar-les.

TRETS QUE CONFIGUREN UNA CONSCIÈNCIA TRANSCULTURAL

Per descriure el que entenen aquí per consciència transcultural emergent d'un moviment humanista innovador en els valors i en la manera de interrelacionar-los veiem els següents: Un sentit d'humanitat en l'individu que transcendeix el sentiment de clan, classe, generació i nació, per tal d'entrar en un sentit més ample, obert, sense les fronteres de la modernitat. Un sentit que estableixi les delimitacions a partir de l'evolució pròpia de cada cosa, de la diversitat de ritmes, combinant-se per reciprocitat i simbiosis. — Un sentit del temps vivenciat fonamentalment com a present on el passat i el futur confluïxen en un present eixamplat i circular, s'integren origens i es generen orientacions. — Una vivència de l'espai com a sistema orgànic, en sensibilitat recíproca amb els hàbitats, manifestació de la matèria densa. — Confrontació amb els fenòmens ordinaris de la vida des d'una actitud integradora, no unidireccional, ni de control. — Una visió holística del coneixement intellectual i científic. — Vivències unitives del cosmos en estats no ordinaris de consciència. — Una percepció d'amor envers les coses, natura, persones... en el sentit taoísta de deixar que siguin en la seva essència natural.

Jesús Vicens: sociòleg; els últims tres anys els ha dedicat a l'estudi i recerca del fenòmen d'una transcultura emergent a partir de les experiències marginals dels que viuen fora dels controls ordinaris. Per connectar amb ell: carretera de Valldemosa, 57, telèfon 21 71 88, Ciutat de Mallorca.

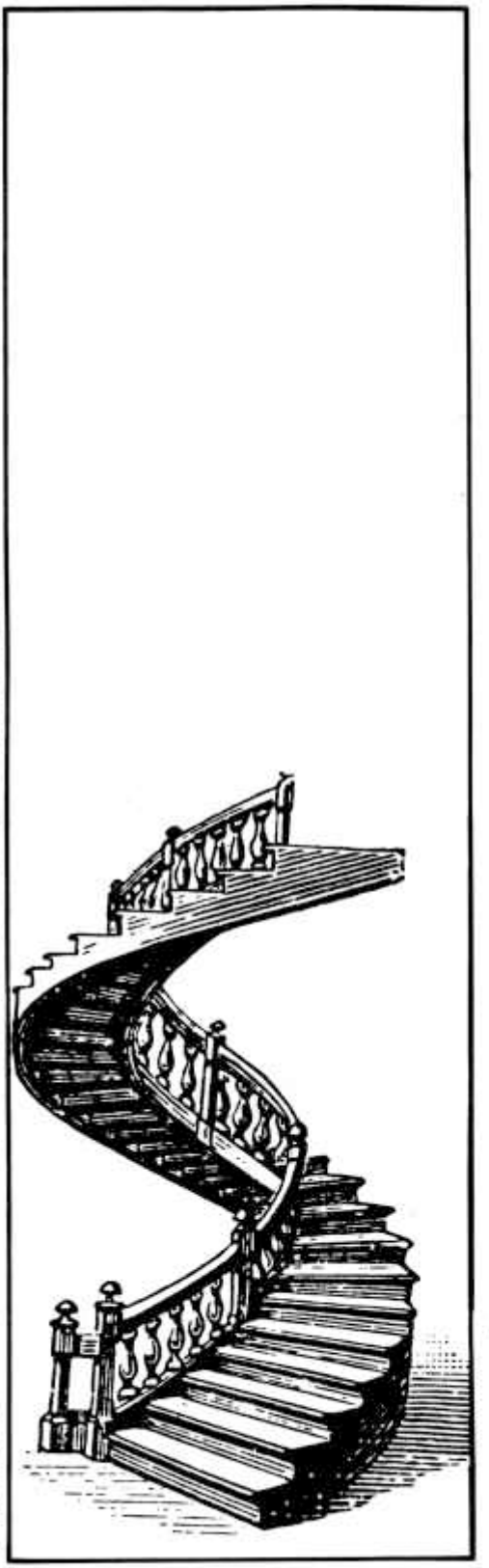

En el camí de la comunitat

Col.lectiu Síntesi

Aquestes són unes quantes pinzellades de per on sentim i ens agradaria anar amb vosaltres. Tenim molts més details pensats però de moment no són importants. Voldriem saber què en penseu en general i en concret. Si us sentiu en sintonia i amb què. Si esteu disposats a participar-hi, quan i com. Quina aportació especialitzada podeu oferir (habilitats, professió, coneixements...) que sigui positiva en la «construcció» comunitària. Quina aportació econòmica podeu fer (ara, de cara a comprar o llogar, en començar a conviure, com a simpatitzant...).

Quan haguem rebut les respostes vostres i d'amics que puguin estar interessats, re-enviarem una nova proposta ja més concreta i amb la llista de gent interessada i compromesa.

Una forta abraçada,

MARTÍ

Nota: Adreceu les respostes a **Via Fora!**, ens les faran arribar.

En la darrera oportunitat de trobarnos uns quants, aquest estiu, expressàrem el desig de començar a caminar vers un projecte comunitari. Aquesta és una proposta. Cadascú confrontar els seus desitjos, modificant aspectes, aportant-ne de nous o fent contrapropostes. Esperem així encetar un diàleg creatiu. Ens cal definir el tronc bàsic i comú, amb el qual ens sentim en sintonia. Així podrem començar a saber qui som els interessats, a quin nivell, per a quan, i comencem a prepararnos.

En els darrers anys hem constituït espontàniament un cercle d'amistats i coneixença entre gent de diferents nuclis que s'ha interrelacionat. Tota una xarxa de connexions humanes, teixida d'afinitats afectives, ideològiques, de convivència i d'acció comuna. És un cercle viu, apassionat en la recerca de l'alliberament humà integral: de la vida interior a l'acció sòcio-política, de l'amistat a l'economia...

Després d'haver actuat i/o conviscut en comú en el passat, constatem avui l'aïllament actual en què vivim, que si bé té aspectes negatius (reducció de possibilitats, perill d'estancament interior o d'acomodació exterior, manca de creativitat d'alternatives socials...), també té resultats positius: superació d'idealismes i proteccionismes comunitaris adolescents, emprendre camins propis, dur a terme desitjos personals pendents, fer síntesi individual, viure en ritmes menys agitats d'acció o de convivència, conèixer altres ambients i gent nova, etc.

L'objectiu general, de fons, de la comunitat és fer la unitat, la síntesi dels opostos, de les contradiccions, afirmant-los, però de cara a conjugar-los creativament. El lloc, la construcció, els espais, els horaris, la feina, les activitats, les inversions, les relacions, hauran de respondre, en tant que es pugui, i sota el discerniment comunitari, a aquest afany de síntesi creadora entre: soletat i convivència; contemplació i acció; natura i cultura; camp i ciutat; investigació i realització; manual i intellectual; feminitat i masculinitat; ment i sentiment; llibertat i dependència; etc.

El primer objectiu concret, és el d'afavorir una convivència lliure i càlida. Els espais i les activitats permeten la intimitat i la soledat individual i dels petits nuclis de convivència. Lliurement es participa en allò de comú que cadascú necessita, creant un ambient humà acollidor i càlid. Aquestes actituds demanen una exigència constant de coneixença i evolució personal interior. Cadascú ha de dur permanentment un treball interior, individual i grupal.

El segon objectiu concret, és el d'afavorir la creativitat i la «plusvàlua» que sorgeix de la convivència, a nivell de:

fitxer de recursos tècnics

Aquest fitxer vol ser una eina pràctica a l'abast de tothom, que contingui des de les tècniques més senzilles fins a les més complexes, passant per idees interessants i tot aquell material idoni per a la dinamització cultural.

Dividirem les fitxes en tres blocs, el primer dedicat a tècniques manuals. El segon a danses, cançons, partitures i jocs. I el tercer l'emprarem per a material d'autoformació personal i col·lectiva.

Cada bloc tindrà tants apartats com calgui, i cada apartat diverses fitxes.

A l'hora d'arxivar les fitxes tindrem en compte tres coses: la primera serà el número de la part superior esquerra que ens dirà el bloc al que pertany, la segona el dibuix, situat a la part superior dreta, que denomina l'apartat i per últim les arxivarem dins de l'apartat per ordre alfabètic. Us suggerim que col·loqueu a les fitxes d'un mateix bloc un gomet de color (un color per cada bloc), de manera que el gomet tapi el número que senyala el bloc i que quedi mig gomet per la cara del davant i mig per la cara del darrera.

3

els qüestionaris

Si volem la dinamització del nostre entorn, només la podrem aconseguir mitjançant la nostra aportació directa. Cal, doncs, tenir clar què és el que es vol i mirar que això sigui fruit d'una reflexió personal.

Enllaç des dels seus inicis s'ha preocupat de manera primordial per la tendència que tenim a la no reflexió o que aquesta ho sigui només de manera superficial, això ens va fer arribar a la conclusió de la necessitat de tenir uns mitjans a l'abast nostre que ens fessin ser cada cop més protagonistes en tots els sentits.

A partir d'un tema que preocupa, es redacta un escrit que intenta plantejar-lo i situar-lo en les seves característiques més importants. Un cop redactat el text, que normalment acostuma a ser bastant curt, es plantejen un seguit de preguntes (normalment tres o quatre) enfocades no a la resposta fàcil i simple sinó obligant d'alguna manera a plantejar-se el tema i donar-hi una resposta.

Les preguntes estan enfocades per ajudar a tenir una comprensió clara de cada una de les qüestions, per desenvolupar un esperit crític per tal de judicarles i donar-hi una resposta personal i col·lectiva.

La nostra experiència ens ha ensenyat que és bo que el grup no sigui més petit de cinc persones perquè les aportacions siguin prou variades i riques, ni més gran de deu per fugir de la dispersió i poder crear un clima de

treball al nostre abast.

És a partir d'una lectura igual per a tots, i d'una prèvia i obligada resposta escrita individualment, on tothom hi diu la seva que es poden posar en comú criteris, programes, experiències, etc.

Des dels seus inicis Enllaç ha practicat aquest sistema d'autoformació, no solament amb els seus membres sinó també amb altres grups, així com a les trobades de Can Rodeja i a la Universitat Catalana d'Estiu a Prada.

Hem dividit aquest treball de reflexió en tres nivells: el **primer** ens presenta diversos temes i ens convida a la reflexió general de cadascun d'ells; el **segon** aprofundeix cada un d'aquests temes treballant-los en dos o tres qüestionaris, i un **tercer** de bibliografia de cara a un coneixement més profund i especialitzat.

1

globus de paper

Materials:
— Filferro prim.
—Cola cellulòsica (d'empaperar).
— Paper de seda de diferents colors.
— Paper de diari o cartolina (per fer el patró).
— Un pinzell prim.

Primer de tot farem un dibuix de la forma que volem donar al globus, que ens servirà per fer el patró quan tinguem les mides.

Per obtenir les mides seccionarem el dibuix en parts iguals amb unes ratlles horitzontals que ens serviran de guia. Per eexmple, si partim de la base que la boca ha de tenir 60 cm de circumferència com a mínim, les altres mides les podem treure proporcionadament (Fig. 1). Per l'alçada seguirem el mateix procediment. Quan tinguem les mides de la circumferència i de l'alçada, calcularem les peces de paper de seda que volem combinar (de 6 a 8) i ho dividirem per les diferents mides de circumferencia que tenim i aixi obtindrem les mides per fer el patró.

Després agafarem un paper, marcarem l'alçada, les seccions corresponents i una ratlla de dalt a baix que serà la part central del paper i anirem passant les mides resultants de la divisió circumferencia-peces, que correspon a cada alçada, d'aquesta manera tindrem les mides del patró (Fig. 2).

Ara agafarem el paper de seda de diferents colors i amb el patró farem

3

Costumari català

AMADES, JOAN
Costumari Català. El curs de l'any
Salvat Editores S.A. - Edicions 62
Barcelona 1982. 5 volums
Primera edició 1950-56

INDEX

Volum I
Pròleg.
Hivern: desembre, gener, febrer i març.
Explicació dels gràfics i de les figures dels balls.

Volum II
Les Carnestoltes.
La Quaresma.
Setmana Santa.
El Cicle Pasqual.
Explicació dels gràfics i de les figures dels balls.

Volum III
Corpus.
Primavera: 21 de març, abril, maig, al 21 de juny.
Explicació dels gràfics i de les figures dels balls.

Volum IV
Estiu: 22 de juny, juliol, agost, setembre, introducció.
Explicació dels gràfics i figures dels balls.

Volum V
Setembre, tardor, octubre, novembre, desembre.

les peces que hem calculat i les anirem enganxant amb molta cura, mirant que no hi quedi cap forat i de no posar-hi massa cola. Per acabar-ho de polir, a dalt on s'ajunten les puntes hi collocarem una rodona amb crestes als voltants (Fig. 3) i una altre sota d'aquesta. Després prendrem la mida de la boca i farem una rodona amb filferro que enganxarem fent un doblec al paper per dins.

Ara tan sols falta que tinguem sort per enlairar-lo i ho farem de la següent manera: ens proveirem d'un pot de llauna, coto-fluix i esperit de vi, ho encendrem i collocarem sota de la boca del globus de tal manera que el pot resti tapat, així esperarem que s'infli del tot i que tingui aire calent suficient per enlairar-se i, bon viatge i que arribi lluny!!

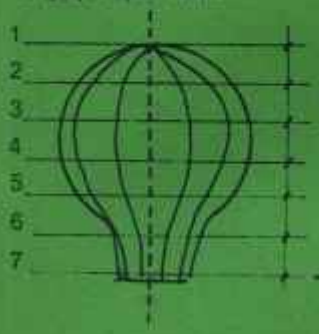

Fig. 1

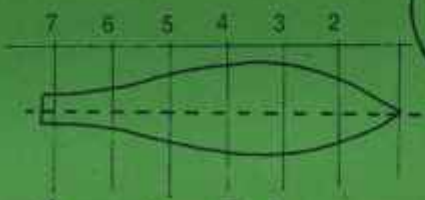

patró Fig. 2

Fig. 3

Explicació dels gràfics i figures dels balls.
Bibliografia.
Index analític.
Index musical.
Index iconogràfic.
Index geogràfic.
Index Onomàstic i personal.

L'obra

Es tracta d'un extensíssim treball sobre les arrels de les nostres costums al curs de l'any. Treball de camp que com a tal, conté moltes i interessants intuïcions, resultat de les recerques directes de l'autor, que cal aprofundir. Obra cabdal en el gènere que s'ha fet imprescindible consultar per a qualsevol treball etnològic o folklòric que es vulgui portar a terme.
Al pròleg general de l'obra, l'autor ens diu «El tema que tractem és vast: ens atreviríem a qualificar-lo gairebé d'inexaurible. Sabem prou bé que el present apiec no és pas complet, que és solament una nova aportació que tant de bó fos el començament d'altres reculls i publicacions que el completessin, és a dir, que augmentessin el cabal escrit sobre les valors de la Cultura Tradicional del nostre poble».
El llarg de tota l'obra hi ha una extensa col·lecció de gravats que la fan encara més valuosa.

en llaç
full informatiu

TROBADES D'INTERCANVI D'EXPERIÈNCIES EN EL CAMP DE LA CULTURA POPULAR

(Aquestes activitats tenen el suport de La Fundació Serveis de Cultura Popular).

Aquest any, i a través d'aquestes trobades, volem col·laborar a cohesionar al màxim les persones i entitats que dins d'una mateixa comarca treballen e npro de la dinamització cultural, per tal d'anar aglutinant cada cop més els esforços individuals.

Per aquest motiu cadascuna de les trobades anirà adreçada preferentment a persones o entitats d'una mateixa comarca i/o regió. En aquests moments encara estem acabant d'elaborar el programa definitiu.

Totes les trobades giraran sobre dos punts essencials: el treball manual (aprenentatge i aprofundiment de tècniques concretes segons les necessitats proposades pels grups assistents: confecció de cap-grossos, elements festius, manipulació del cartró, maquillatge, tècniques de grups...) i el treball intellectual com a eina d'autoformació. En aquestes trobades hi hauran tres eixos de reflexió en grups de 5 a 10 persones, segons el número d'assistents:

a) discusió de les experiències negatives i positives que hi ha a cada comarca i regió, per treure'n conclusions conjuntament i així poder anar avançant en una dinàmica pròpia en el camp de la dinamització cultural.
b) Revaloritzar el treball de dinamització cultural des d'una perspectiva de treball voluntari no institucional.
c) Aprofundir sobre el concepte de cultura com a resposta personal i collectiva a les dificultats que genera la realitat actual del nostre país. Davant d'una cultura allenant i aliena proposar una cultura pròpia i alliberadora tant personal com collectiva.

21 i 22 de gener
Festa de l'Arbre.
11 i 12 de febrer
Programació de les trobades amb gent de les mateixes comarques.
10 i 11 de març
Programació de les trobades amb gent de les mateixes comarques.
19 al 23 d'abril
Taller de construcció d'un drac pels joves del nostre municipi, Guardiola de Font-rubí.
Excepcionalment fem aquest treball per accedir a una petició formal de l'Ajuntament on tenim el Centre Permanent de Cultura Popular.
12 i 13 de maig
Trobada del Penedès.
26 i 27 de maig
Trobada del Berguedà i el Bages.
16 i 17 de juny
Trobada del Vallès.
20 i 21 d'octubre
Trobada del Baix Llobregat.
10 i 11 de novembre
Trobada del Barcelonès.
8 i 9 de desembre
Valoració de les Trobades realitzades durant l'any amb assistència de persones i entitats de les comarques que hi hagin participat.

Ens manca concretar la trobada de Haó. Malgrat ser la tercera trobada que realitzarem a Menorca, concretar la data no és gens fàcil. Es tracta de fer-la quan els organitzadors (Associació de Veïns Camí d'en Barrotes i en Salvador P. Chuecos i Canales) ho creguin més convenient.

TROBADA INTERNACIONAL SOBRE CULTURA POPULAR:

Orientada a aprofundir en el tema de la cultura que es produeix al carrer a l'entorn de les festes i tradicions.

Aquesta trobada s'ha fet coincidir amb la Festa Major de Vilafranca del Penedès, que els vilafranquins diuen que és la més típica de Catalunya. Sigui el que sigui, és cert que ens permetrà d'oferir un material adequadíssim de la cultura que es produeix al carrer a l'entorn de les festes. Funcionarà també una part de taller i una altra de reflexió.

Estem en contacte amb l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès perquè dongui el màxim de facilitats als assistents.

També hem demanat l'assessorament i una xerrada a l'Institut Català d'Antropologia. Per mitjà d'ells vindrà un antropòleg estranger a realitzar una conferència.

Construcció de la segona fase del Centre Permanent de Cultura Popular

CAMPS DE TREBALL INTERNACIONALS:

Com l'any passat es realitzaran 4 camps de treball, amb 10 voluntaris estrangers i 5 del país per camp (a més a més de l'organització), per portar a terme la construcció de la segona fase del Centre Permanente de Cultura Popular dels Països Catalans.

Tindran lloc de l'1 de juliol al 25 d'agost.

Aquests camps de treball rebran el suport econòmic de la Direcció General de Joventut i del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

VIA FORA! (publicació trimestral):

L'experiència d'aquests dos anys d'**Enllaç Fulls Informatius** i el contacte amb els voluntaris europeus, ens ha fet aprofundir en els plantejaments de la publicació fins al punt en què hem vist la necessitat d'una profunda renovació dels continguts acompanyada també d'un canvi de format i de nom. Volem fer de **VIA FORA!** una revista especialitzada en el tema de l'autoformació, l'intercanvi d'experiències, el temps lliure, el voluntarisme... amb iniciatives alternatives, tant a nivell nacional com europeu.

El mes de març del 1983, ENLLAÇ vam legalitzar-nos com a Associació Cultural (fins aleshores estavem inscrits com a Societat Limitada, ja que va ser la forma més fàcil i còmode de treballar per la cultura sense estar controlats pel franquisme ni pel post-franquisme). Com tota Associació Cultural funcionem amb la col·laboració dels socis. Per ser **soci col·laborador** d'ENLLAÇ només cal aportar la quantitat de 500, 1.000 o 1.500 pessetes al trimestre. Tots els socis rebran la publicació VIA FORA! i se'ls convocarà a l'assemblea general ordinària anual.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

En/Na .....
Adreça ..... Telèfon .....
Població ..... Comarca .....

- ☐ Em subscric a «Via Fora!» per a l'any 1984 (500 ptes./4 números)
- ☐ Vull rebre la col·lecció completa (8 números) d'«ENLLAÇ Fulls Informatius» (800 ptes.)
- ☐ Vull rebre els números següents d'«ENLLAÇ Fulls Informatius»: ..... (100 ptes./exemplar)
- ☐ Vull rebre ..... exemplars del «Mètode de Gralla» de Jaume Arnella i Paquita Roig (400 ptes./exemplar)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb ENLLAÇ (500 ptes./trimestre)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb ENLLAÇ (1.000 ptes./trimestre)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb ENLLAÇ (1.500 ptes./trimestre)
- ☐ Vull col·laborar econòmicament amb ENLLAÇ (...../trimestre)

Forma de pagament:

- ☐ Gir postal
- ☐ Domiciliació bancària
- ☐ En efectiu (personalment)

Data ..... Signatura

BUTLLETA DE DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Nom i cognoms .....
Llibreta n.º / c.c. n. ..... Banc / Caixa .....
Agència ..... Adreça .....
Població ..... Comarca .....

Senyors, els agrairé que amb càrrec al meu compte/a la meva llibreta, atenguin, fins a nova ordre, el rebut que periòdicament els presentarà ENLLAÇ per al pagament de la meva subscripció.

Data ..... Signatura

promotora de cultura popular
apartat 85 RIPOLLET

3

la cultura (I)

Sempre que parlem de cultura assimilem aquest concepte a l'espècie humana. Aquest fet sovint inconscient està força justificat per la realitat. Efectivament, davant del que podem anomenar «estat de natura», corresponent als animals governats per l'instint, ens trobem amb l'«estat de cultura», governat per la raó. Veiem, per tant, que ambdós estats s'exclouen mútuament, corresponent el segon exclusivament a l'home. És simultània, doncs, l'aparició de la cultura amb l'aparició de l'home. A partir d'aquí ens podem plantejar què és la cultura.

Si en el salt (ull! no és un salt radical, més aviat podriem parlar d'una etapa pre-racional) entre l'instint i la racionalitat es troba la individualitat de l'home, en el procés que ha anat conformant aquest salt apareixen els elements directrius que integren el cos de conquestes culturals del mateix. Un canvi fonamental té lloc en aquesta etapa pre-racional: apareix el reconeixement de la pròpia existència i la projecció del jo. Això permetrà, més tard, que hi hagi, per una banda, un mecanisme de memòria i, per l'altra, unes institucions socials. Clou aquesta etapa la creació d'un projecte vital (raó de viure), amb uns punts de referència molt concrets, que obra les portes a la racionalitat plena. És doncs, dins d'aquesta etapa racional que es desenvolupa la cultura, però a quines àrees de la conducta humana afecta la cultura? Fixem-nos en el se-

3

la cultura (II)

cultural. No obstant, aquestes comunitats sempre han estat més o menys en contacte, si més no en bolcs d'unes quantes, i aquest contacte ha permès uns intercanvis culturals entre elles els quals les han enriquit i les han impulsat vers el progrés, un progrés impossible d'assolir amb aquesta velocitat en cas d'estar aïllades. Per altra banda, el reconeixement de la pròpia comunitat i el desig de distingir-se fan que s'elaborin respostes diferents als reptes que els hi llança el medi precisament en funció de la proximitat i fins i tot del contacte més o menys intens.

Podem, doncs, comparar la cultura d'una comunitat amb una xarxa. Cada resposta a una necessitat humana vindrà donada per un nus de la xarxa, per una nova connexió entre els individus o entre ells i el medi natural. Com més evolucionada estigui la cultura en qüestió, més espessa serà la xarxa de relacions i més complexe serà el seu manteniment, necessari per a la pervivència de la comunitat.

En una societat primitiva (comunitat familiar, després comunitat tribal), els individus, davant d'una necessitat vital bàsica com pot ser la seguretat, la salut o el benestar corporal, procedeixen a elaborar, mitjançant l'observació i l'experimentació, una sèrie de respostes per satisfar-la. Aquestes respostes, convenientment practicades i transmeses a generacions posteriors, van formant la cultura de la

güent paràgraf de l'antropòleg d'origen polonès B. Malinowski:

«L'home, per simple que sigui la seva cultura, disposa d'una reserva d'útils materials, d'armes, de béns domèstics; es mou dins d'un medi social que li dóna ajut i al seu torn el controla; es comunica per la parla i així desenvolupa conceptes de caràcter religiós i màgic. D'aquesta forma l'home disposa d'un cos de possessions materials, viu dins un tipus d'organització social, es comunica per la llengua i es mou per sistemes de valors espirituals. Aquests són potser els quatre encapçalaments principals sota els quals solem classificar el cos de les conquestes culturals de l'home.»

Podem desprendre'n d'aquest fragment la dificultat de trobar alguna manifestació humana no motivada per la cultura. Dificultat... o impossibilitat?

Hem vist fins aquí la cultura com si fos quelcom unitari, lineal; tanmateix, un breu repàs a la història (tant la passada com la que fem dia a dia) ens fa adonar que la cultura és un fenòmen dinàmic: veiem cultures emergents d'un tronc comú que es particularitzen més i més; d'altres, amb un camí recorregut independentment durant molt temps, entren en contacte per diversos motius i tendeixen a l'afinitat. Podem dir que les comunitats humanes responen diferentment als problemes que se'ls hi plantegen degut a la particularitat del medi on cadascuna es troba i a la separació que existeix entre elles? Admetre això com a raó exclusiva de la diversitat cultural comporta un determinisme negador del propi fet cultural com a producte racional. A més, caldria fer la suposició de què les diferents comunitats humanes haguessin estat aïllades entre si al llarg de llur producció

comunitat. Ara bé, a la vegada aquestes respostes introdueixen un nou nivell de vida i unes noves necessitats derivades (manteniment del patrimoni de cultura material, regulació de la conducta humana, etc.) a les quals cal donar resposta de nou: resposta donada tant mitjançant la inventiva de la pròpia tribu com amb els contactes i préstecs de les tribus veïnes. Seguint aquest procés al llarg del temps, la cultura i l'organització social de la comunitat van evolucionant i engrandint-se fins a arribar a estadis més desenvolupats. Alhora que la complexitat de la cultura s'accentua, les diferents activitats són dutes a terme, cada cop més, per institucions amb funcions especialitzades. Aquestes institucions, relacionades entre elles, van formant una estructura social més complexa que la tribu i que podem anomenar civilització (per exemple, la civilització ibèrica).

QUESTIONARI QUE CAL PENSAR I RESPONDRE PER ESCRIT:

—Dóna un breu repàs a la història i mira unes quantes cultures que hagin desaparescut. Quines n'han estat les causes?

—Tingues en compte unes quantes necessitats bàsiques i observa quines solucions han adoptat diverses cultures.

—Com es produeixen els intercanvis culturals? Són sempre lliures?

—Com es caracteritzen les actuals civilitzacions o gran àrees culturals?

1

impremta de gelatina

Aquest aparell tan rudimentari, que si no el coneixeu l'hi trobareu quelcom de màgic, us pot treure moltes vegades d'algun compromís (un cartell per anunciar una activitat, del que se'n vol un tiratge reduït i ràpid, còpies de l'ordre del dia d'una reunió, etc.). A més en papers Hectokopi de diferents colors podreu fer veritables meravelles.

Fan falta els materials següents:

— Cola de peix, 125 g.
— Glicerina, 1/2 kg.
(Els podeu trobar a les drogueries)
— Sucre, 1/2 kg.
— Clixés Hectokopi (paper de còpia per humectació) que podeu trobar a les llibreries grans.
— Una safata rectangular d'un tamany més gran que un foli (van be les que es fan servir per a revelar fotografies).
— 1/2 l. d'aigua calenta, que no arribi a bullir.
— 1 recipient per barrejar-hi tots els elements.

Anirem collocant dins el recipient la glicerina, el sucre, la cola de peix a trossets i ho anirem barrejant com si es tractés d'un menjar. Quan estigui ben liquat ho ficarem dins de la safata i anirem traient totes les bombolles que s'hagin fet al damunt o fi de que quedi el més llisa possible, després ho deixarem assecar fins que es solidifiqui i adquireixi un aspecte gelatinos.

Per confeccionar el clixé agafarem

1

motlle únic d'escaiola

Amb el motlle únic hi podem fer les peces més simples, o sigui les que no tinguin entrants i sortints, ja que després no es podrien desemmotllar (vegeu exemples Fig. 1 i Fig. 2).

El primer exemple podrà ser emmotllat amb un motlle únic, en canvi pel segon, considerant els entrants i sortints, faran falta dos o tres motlles. Si ho fessim amb un ens quedaria la peça enganxada als llocs assenyalats per les fletxes.

Relació de material que necessitem:

— Escaiola (es ven en sacs de 25 kg).
— Un recipient per fer la pasta.
— Una pastilla de sabó de rentar roba (Lagarto).
— Un raig d'oli.
— Un pot petit que pugui anar al foc.
— Un pinzell.

Començarem preparant la pasta que ens servirà per a desemmotllar la peça. Colocarem el pot al foc amb aigua i hi posarem la pastilla de sabó que haurem retallat fent escames, ho anirem remenant fins que quedi una pasta com si fos melmelada, després hi afegirem un raig d'oli i ho tornarem a remenar. Ja tenim la pasta per a desemmotllar preparada!

Ara ja ens podem posar a emmotllar. Per una banda tindrem preparada sobre una fusta, la peça de fang encara tou que hem d'emmotllar, i la pintarem amb la pasta que hem preparat perquè el fang no s'enganxi a l'escaio-

el paper Hectokopi i el collocarem com si fos un paper de còpia, al mig de dos folis amb la part impressora de cara avall i ja hi podem escriure el que ens convingui. Després agafarem la còpia i la collocarem ben plana sobre la gelatina pressionant lleugerament amb la mà o amb un drap de manera que el text que volem imprimir quedi gravat a la gelatina, i ja ho tenim preparat per fer un tiratge de 20 o 30 còpies.

Per fer la impressió anirem collocant els fulls de paper ben plans d'un en un i pressionant lleugerament per tota la superfície.

Perquè sigui més fàcil de treure el full imprès de dins la safata, abans haurem fet un dobleg a un cantó del full del qual podrem estirar quan estigui imprès.

Si es vol fer una tirada més gran s'haurà de netejar la gelatina amb una esponja i aigua tèbia per eliminar tota la tinta de la superfície. Llavors amb la mateixa còpia que haviem utilitzat la primera vegada la tornarem a marcar. Després d'usar s'ha de netejar la tinta que s'escampa i filtra per la gelatina ja que si no es fa malbé. Si la gelatina es trenca la podem tallar a trossets i fer-la liquar posant-la al foc amb un recipient i ja podem tornar a començar l'operació.

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

la i ho remenarem fins que no hi quedi cap grumoll (al principi és millor que en fem poca quantitat perquè s'asseca molt depressa).

Primer començarem tapant amb escaiola els forats de més difícil accés i després donarem una capa a tot el voltant i ho deixarem assecar (l'escaiola s'asseca per un procés d'escalfament, així que no us espanteu si crema i treu fum). Quan estigui ben seca retirarem la fusta i treurem la peça de fang de dins el motlle, i si hi queden restes les treurem amb un pinzell i força aigua, posant-lo, si cal, a sota l'aixeta.

Si hi ha quedat algun forat es pot tapar amb una mica d'escaiola o de fang. Hi ja està llest per a fer-lo servir.

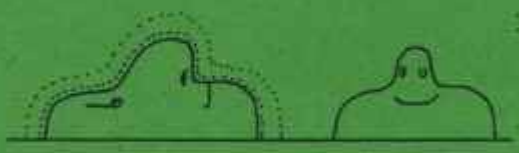

Fig. 1

:::: motlle d'escaiola

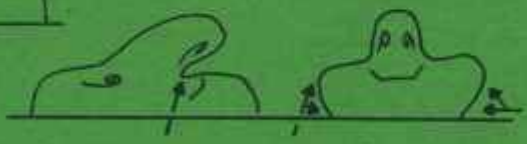

- relacions humanes: silenci - meditació - treball interior - dinàmica de grup - expressió corporal - art - visites - intercanvis - coneixences;
- economia: reducció de despeses i necessitats i temps de feina - mitjans de subsistència propis per autoconsum i per a venda (alimentació, vestit, construcció, energies, artesania, reciclatges, cultura...);
- serveis: escola lliure per als infants (de dins i de fora), cursos d'alternatives - acció social en campanyes socials i polítiques.

El tercer objectiu concret, un cop assolit els mínims dels dos objectius anteriors, és la creació d'un Centre d'Alternatives «Síntesi» amb la funció de dissenyar aspectes concrets i globals d'una nova civilització: Un centre de Vivència, Investigació, Formació, Informació i Acció de tot el que està relacionat amb «vida interior», «no violència», «ecologia», «ecumenisme», «economia», «tecnologia intermitja» (agricultura, indústria...). Un Centre obert per a oferir o rebre cursos, fer experiències, investigacions, i ser un nucli de presència social, cultural i política.

El procés per a dur a terme això que sembla tan complex, s'ha de començar

d'una manera senzilla i aviat, només tenint en compte que cada pas concret no ha de negar l'evolució futura tant en qualitat (nombre de membres, de nuclis, de comunitats) com en qualitat (simple convivència, serveis comuns, obertura cultural i d'acció...).

1er. Pas: Començar el proper estiu-curs, amb un petit grup de convivència, amb bens en comú, que cerqui el lloc i la casa, que faci de nucli de trobada, i d'animació del projecte comunitari. El lloc ha d'ésser als afores de Barcelona, ben comunicat, que permeti viure-hi ja al primer nucli, però que sigui possible l'ampliació en el futur (sigui lloguer o compra de terres o cases). El treball de subsistència continuaria a fora, a més a més de la feina d'arranjament a dintre. En aquest temps l'estalvi-capitalització és un dels factors més importants de tots els compromesos en el projecte.

2on. Pas: Ampliació progressiva de gent, i de serveis, amb construcció i acondicionament constant. El treball de subsistència a fora haurà d'anar permetent la feina interior de construcció i la creació de feines productives pròpies. Del nucli comunitari original de convivència es podrà passar a un sistema cooperatiu format d'individus i de nuclis comunitaris, per a regir l'economia i l'organització interna.

3er. Pas: Consolidació mínima dels dos passos anteriors. Creació del Centre d'Alternatives «Síntesi», amb les condicions físiques (vivendes per fer estades, sales, biblioteca...) i amb els serveis culturals i socials (cursos, trobades, accions...). El treball a fora haurà de ser vocacional (i no de subsistència). Els tallers productius interns, l'autosubsistència, i els serveis del Centre permetran viure alternant feines manuals i intellectuals.

4rt. Pas: La multiplicació de nuclis comunitaris per afavorir la descentralització del nucli inicial o el naixement de comunitats en altres indrets. La riquesa d'una combinació de la comunitat situada al mateix temps a prop de Barcelona, a dins de la ciutat, i una altre lluny, terra endins o al Pirineu, permetria la rotació de membres i d'experiències. El naixement de nuclis a Canàries, Andalusia, Alemanya, País Basc, Madrid, Xile, ha d'ésser potenciat quan en surti la iniciativa.

Evidentment aquests passos són orientatius.

★

S.I.P.A.J.

Xavier Roigé

Qui més qui menys té necessitat d'informació. És una constant del món contemporani, de les grans ciutats (= illes d'incomunicació). No és descobrir res de nou saber que la informació juga, en el món contemporani, un rol essencial. S'ha creat la necessitat d'estar informats per conèixer allò que passa a 5.000 o a 10.000 km de distància quan no sabem allò que li passa al veí.

La qüestió és saber quina informació arriba a la gent. Controlada per grans mitjans de comunicació, amb recursos i interessos econòmics (i també sòcio-polítics considerables), la nostra societat ha arribat a ser, durant la història, la més fàcilment vulnerable per crear mentalitats comuns a milions d'individus i necessitats (falses o no) semblants en una i altres cultures.

No es pot competir amb aquests grans mitjans, amb els grans manipuladors. Però cal trobar vies, canals, mitjans, que donin a conèixer informació absent en aquests grans canals. El món juvenil es caracteritza, a més, per una gran mobilitat (canvi de situacions, treball, estudis, etc.) i una pressió constant que sobre ell exerceix la societat. Per suplir aquestes condicions adverses, es fa necessària una feina constant de fer i desfer, un apairar i desmuntar críticament tota la realitat juvenil i social.

El SIPAJ va nèixer per això. Per a nosaltres, el sentit de la informació és doble: d'una banda, promocionem a tots aquells centres, entitats, grups, associacions de les quals informem i difonem llurs activitats, normalment poc conegudes; de l'altra, oferim alternatives al jove de cara a poder triar entre diverses opcions, per poder sortir de l'oci consumista i manipulador.

Podria justificar-se molt més teòricament tot això. Però no voldria fer un escrit avorrit. El que compta, sobretot, és saber el que es fa. I se'ns demana parlar de l'evolució del SIPAJ en els seus petits set anys d'història.

QUÈ FA EL SIPAJ?

La tasca essencial del SIPAJ és donar informació (personalment, per carta, per telèfon) a tots aquells que la demanen o fer-la conèixer (publicacions) a tots els joves.

La informació que es facilita és prou àmplia i diversa: estudis, esports, recitals de música, cursets, grups d'animació i espectacle, trobades de joves, residències juvenils, corals, marginació, voluntariat juvenil, excursionisme, sanitat, viatges, vacances, i un llarg etcètera, obert fins a totes aquelles coses que poden demanar-nos.

A més de la informació general, que es dóna diàriament durant les hores que el servei és obert, comptem amb una sèrie de seccions especialitzades:

— Racó Tercer Món, sobre possibilitats de collaboració.
— Assessoria Jurídica.
— Infor-droga, sobre prevenció i tractament.
— Borsa d'Ofertes i Demandes sobre voluntariat (monitors, acció social, animació cultural, etc.).
— Viatgeteca, recull de guies, plànols, consells i informació dels diversos països del món per preparar un viatge «amb motxilla i carmanyola».
— Servei d'Informació àudiovisual, sobre recursos àudiovisuals en els temes més diversos.
— Servei d'Acollida de Joves a Catalunya, allotjament i activitats per als joves de fora.
— Informació sobre vacances.

PUBLICACIONS

Les publicacions, totes elles referides a informació juvenil, volen ser un instrument útil i, a la vegada, de difusió. Veieu les més importants que hem fet:

— **Butlletí SIPAJ,** mensual, amb informació de «tot allò que pot fer-se» per un temps lliure «alternatiu»: cursets, cultura, voluntariat, música, animació cultural, centres, recursos, etc.
— **Agenda Jove,** publicada cada diumenge al diari «AVUI», amb les activitats juvenils de la setmana.
— **Guia de Vacances Joves,** informació de possibilitats de vacances (viatges, camps de treball, festes, cursets, treballs), d'arreu del món i a preus per a joves. Fa quatre anys

que es publica.

— **Guia de recursos àudiovisuals de Barcelona,** el material àudiovisual que pot necessitar una escola, un esplai, un centre...
— **Guia de Cases de Colònies i Albergs per a joves de Catalunya** (llocs, preus, característiques, etc.). En preparació una nova edició, que inclourà cases de colònies, albergs i cases per a trobades d'arreu dels Països Catalans.
— en preparació: una **Guia de Catalunya per a joves visitants** (albergs, allotjaments, llocs per menjar, visites, centres juvenils, etc.) i unes fitxes d'informació juvenil en general.

A excepció del Butlleti, les altres publicacions s'han fet o fan amb la col·laboració econòmica d'altres entitats (Caixa de Barcelona, Generalitat, Ajuntament de Barcelona, etc.).

MÉS I MÉS GENT, MÉS I MÉS INFORMACIÓ

Els qui crearen el SIPAJ, l'any 1975, en veien la seva necessitat però potser no pensaven en les seves grans possibilitats, en el que és avui, i en el que podria ser amb més recursos. Inspirant-se en d'altres centres de l'estranger (especialment a Bèlgica), SIPAJ era el primer servei d'informació als Països Catalans i també a l'estat espanyol. No sense problemes (incluint els «visitants» que l'any 1975, venien a «controlar» les informacions exposades), el SIPAJ anà tirant endavant. En aquell moment el Servei funcionava únicament amb un grup de voluntaris.

De fet, l'augment de demandes d'informació que rebem i el major nombre de serveis ha provocat una certa «professionalització» dels qui hi treballem. Actualment, el pes majoritari dels nostres serveis recauen en persones a 1/2 jornada, mentre que el voluntariat s'encarrega encara de determinades seccions i d'ajudar a les tasques generals. Aquest fet el valorem important de cara a evitar una burocratització del centre. En compensar personal «semiprofessionalitzat» amb voluntari, podem comptar amb l'eficàcia d'una permanència i eficàcia més gran, junt amb la ilusió, idea de servei i dinamisme que li proporciona el voluntariat.

Una altra característica, que ha calgut anar adaptant, és la gestió del centre. Des d'un principi, s'ha intentat mantenir un servei «autogestionat» pels seus propis membres. Tots els membres col·laboradors decideixen les línies generals del centre, llurs preferències, llurs pròximes accions i organització. Fins ara hem defugit també de comptar amb excessius «càrrecs», més enllà d'aquells que són necessaris a nivell legal sobre un paper.

Com que creiem que la informació no és mai neutra, malgrat el que molts puguin dir, la qüestió essencial és en quin sentit es dóna la informació. La visió del SIPAJ ha estat la de proporcionar un servei d'acollida, no únicament d'informació. De vegades, proporcionar una informació màximament completa no és tot: cal ser també un servei d'acollida, que pugui disposar del temps necessari per xerrar amb aquells que, pel que sigui, no tenen prou clara la demanda que realitzen, perquè cerquen «quelcom a fer», perquè volen sortir de l'aïllament de «colla» en què viuen o perquè volen comprometre's més en una societat més humana i igualitària. Malauradament, el temps no sempre és acompanyant. Quan al principi rebiem poques demandes, era permès aturar-se més temps en cada informació. Ara, moltes vegades desbordats pel nombre de demandes, no sempre podem comptar amb el temps necessari per no limitar-nos a contestar una demanda d'informació amb una llista d'allò que se'ns demana.

Amb una mitjana de cent cinquanta demandes d'informació per dia, les demandes es fan més diverses. La majoria —actualment— es refereixen a possibilitats de vacances, al que anomenem «cursets» (d'expressió, de dansa, ceràmica, etc.), de recursos (cases de colònies, allotjaments, àudiovisuals, etc.) i d'associacionisme juvenil i cultural. La majoria de les consultes (45 %) procedeixen de Barcelona-ciutat i de la Regió I (25 %); mentre que de la resta de Catalunya (20 %) i d'altres llocs —resta PP.CC. i estranger— (10 %) la proporció és menor.

A més a més d'aquestes consultes, contestades directament, les publicacions han permès anar arribant a més gent, tant el Butlletí —que arriba especialment a nombrosos centres—, com la Guia de Vacances i l'«Agenda Jove» que es publica cada diumenge al diari «Avui» i també és tramesa a escoles, instituts, centres juvenils, Ajuntaments, etc.

MÉS LLUNY

Malgrat tot, no ens donem per satisfets del tot. La manca de mitjans es fa patent, quan moltes idees i projectes no poden portar-se a terme per manca d'ells. Les informacions, lògicament, no poden fer-se pagar, tots els serveis són i han de ser gratuïts. Això fa que haguem de cercar noves fonts econòmiques, normalment en col·laboració amb l'Administració (convenis, publicacions conjuntes, etc.). D'altra banda, l'augment de les demandes d'informació i de les dades augmenten considerablement les despeses generals i d'infraestructura.

Això condiciona en bona mesura els principals problemes del SIPAJ: el local que s'ha quedat petit, el fet de no poder arribar a més joves i el poder augmentar el ventall d'interès de la nostra informació. Són qüestions que caldrà anar plantejant de cara a poder fer créixer el SIPAJ i fer-lo més eficaç d'acord amb els seus objectius. Donar a conèixer tota la tasca desinteressada de molts (que treballen en tants àmbits diferents: cultura, espectacle, dinamització cultural, marginació, acció social, joventut, ideologies, política, etc.) bé s'ho mereix. Obrir noves possibilitats, també.

Xavier Roigé; membre fundador del Servei Català de Camps de Treball; membre del SIPAJ i d'altres entitats juvenils. Podeu trobar-lo els vespres al carrer Casp, 49, baixos, telèfon 232 31 12, Barcelona.

Mare por!

Wenceslau Soler

Per qüestions de treball vaig assistir els dies 20, 21 i 22 de desembre de l'any passat, als «Encuentros CULTURA Y SOCIEDAD. La política de promoción socio-cultural a debate», organitzats a Madrid pel «Ministerio de Cultura». Debat entre les diferents administracions de l'estat, però sense que hi intervinguessin activament. A cap institució de govern de les nacions que, juntament amb la castellana, conformen el mapa cultural de l'estat, se les va convidar a presentar cap ponència. En canvi, es va convidar a la dreta més reaccionària: José Luis Yuste, director de la «Fundación March», la qual va finançar la part franquista durant la guerra civil. Aquest, va presentar una ponència que destillava el més pur neo-espanyolisme del moment. També hi havien catalans a dojo. Semblava que s'acomplia, ja d'una manera definitiva la dèria més que fracassada d'en Cambó: catalanitzar Espanya.

El que més m'ha preocupat ha estat veure que l'Animador Cultural quedava institucionalitzat i que la creació de la nova professió és ja imparable. A Madrid existeixen ja tres o quatre escoles; la universitat de Salamanca està disposada a crear la carrera d'animador sòcio-cultural, i a Barcelona hi ha, que sapiguem, diverses iniciatives que d'una manera mimètica segueixen el mateix camí. Així, doncs, s'introdueix un element nou a la nostra societat, a l'estil d'Europa dels anys 1968-70. Tot plegat sense repensar la reflexió que ja s'ha fet a tota Europa —sobretot a la del nord— per tal de retornar el protagonisme al teixit associatiu que havia estat abandonat.

Cal una reflexió des de dins del nostre país i un judici crític de les experiències que s'han portat a terme a altres indrets d'Europa donant-hi una resposta adient a partir de la nostra realitat immediata.

ENLLAÇ, que des de fa onze anys intenta reforçar la dinamització cultural dels Països Catalans, ha repensat de temps la funció de l'animador cultural i la seva actuació a Europa. Aprofitem aquesta circumstància per posar a la vostra consideració aquesta reflexió.

Nosaltres gosem dir que l'acció cultural és gairebé natural al nostre país. Són molts els anys que hem hagut de resistir una cultura aliena i alienant, proposant com a alternativa una cultura nostra, personalitzadora i alliberadora. Són moltes les persones que en el nostre país han fet una tasca de dinamització constant de la comunitat.

Pensem, sinó, en tota la realitat associativa de cada poble, comarca o barri: ateneus, centres culturals, associacions de tota mena... i tants «homes frontissa» que han sapigut d'una manera admirable unir les més diverses corrents culturals amb llur realitat més immediata; organitzadors de mils i mils d'actes de tota mena al llarg i ample del nostre país, fent possible fenòmens tan importants com van ser els Cors de Clavé i, als nostres dies, la Nova Cançó.

CAL DONAR UN NOM A TOTA AQUESTA FEINA?

D'ençà l'any 1975 s'ha introduït al nostre país una paraula, la qual ja s'intentà institucionalitzar en temps de Suarez, fora de lloc a casa nostra: Animació Cultural. L'acció d'animar que comporta el concepte d'animador (donar ànima a quelcom mort) no correspon a l'acció cultural que s'ha desenvolupat al nostre país, ja que aquesta acció s'ha dut a terme responent fonamentalment a uns interessos molt concrets. Les necessitats que han provocat aquestes respostes creiem que són les següents:

- donar resposta a la necessitat de creació cultural personal i comunitària,
- resistir a una cultura aliena i alienant,
- refermar la nostra realitat nacional i aconseguir la reconstrucció dels Països Catalans.

Com veiem, aquests interessos són molt diferents dels que motiven l'acció cultural a l'Europa occidental: simples animadors d'una comunitat inhibida, desilusionada, abúlica.

Si al treball extensíssim que han fet institucions i persones en el camp de

l'acció cultural cal donar-li un nom, caldria que aquest respongués a la manera de fer que aquesta acció ha generat: una cultura dinàmica, de creació personal i col·lectiva, fonamentada en el principi de l'educació mútua.

La nostra història en aquest camp i la nostra característica peculiar responen més a un concepte que tímidament s'està obrint camí: **Dinamització.** Entenem dinamisme en sentit figurat, com la manera i ritme en què es desenvolupa una activitat vital en funció del joc de forces interiors. Per això nosaltres fem extensiu el concepte de dinamisme a la paraula **Dinamització,** com a manera de fer l'acció cultural del nostre país i com a necessitat de no institucionalitzar-la ni professionalitzar-la.

NO A LA INSTITUCIONALITZACIÓ, NO A LA PROFESSIONALITZACIÓ, SÍ AL VOLUNTARISME!

Actualment, i degut als cants de sirena del procés restaurador de la democràcia a l'Estat espanyol, a l'esforç desmovilitzador de les forces polítiques i a la disgregació que ha suposat la lluita política, hi ha una certa inhibició a favor dels estaments oficials o para-oficials que han pres la iniciativa als organitzadors habituals.

Cal revifar l'acció promotora de cultura popular, creativa, plena d'imaginació, que ens porti a unes formes de dinamització cultural que serveixin per bicions. Cal donar contingut a tot l'esforç voluntari que ha fet el nostre poble. Cal continuar el redreçament cultural dels Països Catalans per aconseguir l'autèntic alliberament de cada ú i del país en general. Cal redescobrir un estil propi i popular de la cultura i de l'aprenentatge que ens meni:

- a una comprensió clara de cada situació,
- a un esperit crític per tal de judicar-les,
- a donar-los una resposta personal i col·lectiva,

Aquest estil ha d'estar immers en el que ja és patrimoni comú del nostre poble, aconseguit per la pràctica de l'autoanimació, amb les tres directrius següents:

- **Activitat.** Fer la recerca en un clima d'autoformació ens pot donar una educació a la inventiva, la iniciativa, la imaginació i la corresponsabilitat.
- **Solidaritat**, entre tots els que fem possible la cultura popular, de tots aquells que donem o intentem donar respostes a tot el nostre entorn, intercanviant experiències i coordinant esforços.
- **Autogestió.** Cal que siguem nosaltres mateixos (ateneus, centres culturals, centres excursionistes, homes frontissa, etc.) els que autogestionem la cultura ja des d'ara i en les més petites iniciatives, establint unes bases de control popular de la cultura que freni per sempre l'alienació cultural, social i nacional dels Països Catalans.

Tot això no pot donar-ho un professional. Per a nosaltres és evident que aquesta tasca ha de partir de la pròpia voluntat de cadascú i de cada comunitat local, per tal de no crear una especialització amb una èlite de professionals que ens portaria sense re-

mei cap a un dirigisme. La figura de l'animador professional ens fa veure els perills d'un protagonisme, d'una desmovilització dels interessats davant dels professionals i d'un control institucional de les iniciatives de la base en el terreny de la cultura popular. La part menys controlable de la nostra vida, la vida cutural i del lleure, quedaria definitivament controlada pels animadors culturals, si no hi posem remei ara mateix.

Indubtablement, aquest rebuig de la professionalització dels animadors culturals no exclou pas l'existència de tècnics en aspectes concrets que es volen desenvolupar (músics, maquilladors, mestres, assistents, relacions humanes, sociòlegs, etc.) i aquests tècnics caldria saber-los aprofitar i integrar, donant-los la visió de què ells també són dinamitzadors i que cal que participin a algun nivell en el procés de dinamització del nucli local al qual pertanyen.

Per això, creiem que tot el que es faci en el camp de la dinamització ha d'anar encaminat, ja des d'ara, a crear uns equips de treball que siguin amples, **no vitalicis** i de participació oberta, que vagin estimulant el màxim el desenvolupament de les tendències naturals a la llibertat, a la igualtat i a fer possible una organització social basada en el **consentiment voluntari**, en **l'ajuda mútua** i en **la lliure cooperació**.

FORMACIÓ DELS DINAMITZADORS

Dins el camp de la dinamització popular, existeix tot un recull d'experiències que cal que siguin transmeses i apreses per tota persona o col·lectivitat que vulgui desenvolupar un fet cultural.

Al com i de quina manera es formen els dinamitzadors correspondrà un tipus concret de concepció sobre la dinamització cultural.

Si creiem que la creativitat, la imaginació, la espontaneïtat... han de ser factors comuns entre tots els dinamitzadors, el procés de llur formació versarà bàsicament en el recull i intercanvi d'experiències amb altres dinamitzadors dins un **procés d'autoformació** tenint molt en compte experiències passades i la necessitat de donar noves formes i continguts a tota manifestació col·lectiva d'acció cultural.

Creiem que el procés de formació dels dinamitzadors s'ha de realitzar sempre en el propi medi i a dos nivells:

1. **Nivell tècnic-pràctic.** Ha d'ajudar a realitzar i concretar les nostres idees de dinamització en fets materials concrets, ja siguin tècniques de grup, tècniques de comunicació, maquillatges, músiques, disfresses, etc. Tenir un cert domini sobre algunes tècniques bàsiques farà molt més rica l'aportació de l'acció cultural a la col·lectivitat.

2. **Nivell ideològic**. Si bé la tècnica és bàsica, els criteris de participar, de fer participar i d'aplicar aquesta tècnica són tan o més importants. Com deiem més amunt, ens cal redescobrir un estil propi de la cultura i de l'aprenentatge.

Creiem que un dinamitzador ha d'aconseguir que la seva tasca vagi orientada a reforçar i impulsar l'alliberament individual de l'home i, en conseqüència, de la col·lectivitat.

Una acció cultural no competitiva, solidària, autogestionada, és el que ens permetrà cada cop més ser més

lliures.

El que hauria de caracteritzar un dinamitzador és la força acció-reflexió, aquestes ganes de fer i desfer coses, per tal d'anar avançant en la creació cultural.

I ELS PODERS PÚBLICS?

Els problemes dels espais de formació ens han portat a plantejar-nos les responsabilitats dels poders públics davant de la dinamització del nostre país. Nosaltres creiem que és de responsabilitat dels poders públics la creació de la infraestructura adequada que permeti el tipus de formació del que ja hem parlat en el tema anterior.

D'altra banda, a més de la infraestructura indicada, creiem que ha d'haver-hi una política de subvencions, necessària per portar a terme les activitats culturals sovint deficitàries. Ara bé, tota subvenció ha de canalitzar-se per mitjà dels organitzadors ja que són els que coneixen les seves necessitats i són els que menys poden caure en favoritismes i fer més possible el recolzament a totes les iniciatives que constantment genera el poble.

També, per falta d'alternatives en aquest camp, l'Estat intenta donar-nos plantejaments ja experimentats a Europa i que estan dins de la seva concepció democràtica i que no tenen res a veure amb la nostra realitat.

Si hem d'aconseguir un estil propi de la cultura, cal que totes les coses que ja des d'ara anem fent ens les anem plantejant a partir d'aquest estil. Cal establir un autocontrol de nosaltres mateixos i, en el possible, dels estaments oficials i para-oficials, perquè els continguts culturals siguin alliberadors, personalitzadors i que ens estimulin a la comprensió, la crítica, la solidaritat i l'autogestió.

Han de trobar-se les formes d'un control popular dels continguts culturals que frenin d'una vegada per sempre l'alienació cultural, social i nacional dels Països Catalans.

Creiem sincerament que és l'única manera de fer nostre i modern un país o una ciutat.

Wenceslau Soler; membre fundador d'ENLLAÇ; s'ha dedicat i es dedica a establir uns criteris d'aprenentatge basats en l'autoformació i en l'ajut mutu. El podeu trobar els vespres al carrer Calvari, 5, àtic, telèfon 691 27 72, Ripollet.

La publicació editorial, ultra nombrosos exemplars de «literatura de consum», també en fa alguna de calenta publicant llibres de valor social que ens ajuden a conèixer-nos i a reflexionar.

Creiem que la lectura d'aquestes publicacions pot ser útil de cara a un enriquiment personal que repercuteixi en la collectivitat. Partint d'aquesta premisa, en aquesta secció anirem comentant llibres de gèneres varis que per la seva temàtica puguin encabir-se en aquesta revista. Farem, doncs, la recensió de publicacions de diverses cultures i en llengües d'arreu del món, sempre, però, que puguin ser-vos assequibles.

FULLS DE TREBALL DE CARRUTXA
N.º 15-16, Tardor del 1983
Edita: Carrutxa, Grup de Recerca
Carrer del Dr. Robert, 42, 2on., 1a.
REUS - El Baix Camp
ISSN: 0212-4106

Des de fa uns quants anys, el **Grup de recerca Carrutxa** edita de manera periòdica uns treballs de recerca sobre diferents manifestacions de la nostra Cultura Popular.

En el número 15-16, hi han dos articles de fons que al nostre entendre són molt interessants ja que estan realitzats d'una manera gens superficial, aportant elements de discusió i d'informació sobre dos temes relativament poc tractats en estudis sòcioculturals.

El primer és un treball sobre el **Ball de Valencians** i ho concreta a la població de Prades, que, com diuen els seus autors, si bé pertany oficialment a una altra comarca, històrica, socialment i econòmica és un nucli urbà molt lligat a la comarca del Baix Camp.

El treball és fonamentat en base a una introducció històrica, dels seus antecedents, continuant per una anàlisi de les seves músiques, lletres i entorn social en què es desenvolupaven aquests balls; però atenció: l'autor hi afegeix el resultat de tot un seguit d'entrevistes mantingudes amb les últimes persones que han vist dansar el Ball de Valencians.

El segon article porta el títol de **Catalunya i les Cornamuses.**

Sembla ser que últimament se sent parlar més d'aquest instrument popular ja que tenim coneixement de vàries iniciatives per tal de poder-lo ressucitar.

Aquest segon article és més llarg que el que hem esmentat al començament i és fruit de diferents treballs que sobre aquest instrument han realitzat diferents persones, centrant-se en investigacions fetes a les comarques del Baix Camp, Penedès i Maresme. Estan precedits per una introducció sobre l'origen, funció i arrelament de les cornamuses a Catalunya fet per en Bernat Menetrier.

Clou aquesta edició dels Fulls de treball de Carrutxa n.º 15-16, un article sobre Catalunya i la música al carrer per en Xavier Orriols.

En resum, una interessant publicació per a tot aquell que busca en la Cultura Popular quelcom més que el seu aspecte purament folklòric.

RACIONERO, Luis
Del paro al ocio
XI premi Anagrama d'assaig
Editorial Anagrama
Barcelona. 150 pàgines

La temàtica que exposa aquest llibre és de gran importància de cara al que resta de la dècada dels vuitanta, i analitza la crisi de la nostra societat i la del seu sistema econòmic que ens ha abocat a unes contradiccions sense sortida: el creixement illimitat, i l'esgotament dels recursos naturals, l'atur que cada dia afecta a un nombre més gran de persones... L'autor, en la seva exposició, ens va conduint a cercar una solució, l'única que pot superar aquest estat de contradicció: un canvi de valors.

Les idees desenvolupades en aquest assaig giren, doncs, al voltant de l'atur i de la crisi sociològica de la societat industrial avançada. Luis Racionero ho presenta com un problema filosòfic, és a dir de valors, i no pas com un problema tècnic.

Només un canvi de valors pot ajudar-nos a sortir d'aquestes contradiccions amb un cert optimisme. Els trets fonamentals d'aquests es basen en la noció de la mida. Mida en el sistema econòmic, en un desenvolupament sense creixement que autolimiti l'agressivitat competitiva i l'avarícia acumulativa, i mida en l'ecologia per aconseguir una vida amb concordança amb el medi natural.

La solució consisteix en què tothom treballi menys hores i així ja no hi haurà aturats. Les màquines seran les que faran la feina i l'home podrà dedicar-se a l'oci. Serà la civilització de l'oci però a un nivell superior al de l'època romana, els esclaus seran les màquines i els homes podran dedicar llurs energies a la creació i al desenvolupament dels drets humans de la societat postindustrial, que segons Richard Farson (que l'autor ens presenta) són: dret a l'oci, a la bellesa, a la salut, a la intimitat, a la veritat, a l'estudi, a viatjar, a la satisfacció sexual, a la pau i, per últim, el dret a ser únics i diferents.

L'autor

És un home del nostre país que malhauradament ha escrit la major part de la seva obra en la llengua de l'imperi que oprimeix la nostra nació. És una llàstima per dues raons: per la vàlua de la seva preparació i perquè cedeix una possibilitat de ser diferent. Creiem que la nostra cultura necessita de persones que, com Luis Racionero, fan una anàlisi i crítica cultural amb profund coneixement del que tracta. Recordem **Cercamón,** la novella en català de Luis Racionero que va merèixer el premi Prudenci Bertrana-1981 i de la que ja vam parlar al n.º 4 dels «Fulls Informatius». Luis Racionero és una persona d'amplis coneixements: urbanista, enginyer i economista i com a tal pot i ha de donar una resposta coherent a la nostra situació de cultura colonitzada.

Conversa amb Teresa Codina

Maria Teresa Codina, filla gran d'una família d'onze germans. Estudia magisteri sense estar-ne gaire convençuda i, tot i que el seu somni és traduir per a la Bernat Metge, entra al món de l'ensenyament d'una forma fortuïta. Des del seu primer contacte amb els nens intueix que l'escola ha de fer alguna cosa més que donar continguts. Treballa i es prepara per començar una escola, Talitha, i al cap de 15 anys la deixa perquè «estan educant els fills de la "gauche divine" de Barcelona, les classes priviligiades (monetàriament i cultural)».

Veu l'educació com un fet global en la persona per adquirir allò que el farà únic. Aquest és el seu gran projecte i creu que aquesta educació ha d'arribar a tothom, des dels de Sarrià fins als de Can Tunis, des dels del Centre de Barcelona fins a les escoles rurals, i que el que cal és que els mestres adaptin els programes, tinguin imaginació, recursos... «Per ser mestre el que cal és tenir la pell fina i sentit comú.»

Durant molts anys, el divendres ha estat per a la Maria Teresa el dia de preparar el material, les classes, els menús, la programació de la propera setmana... Ara que ha deixat, de moment de forma temporal, l'escola i treballa a l'administració té necessitat d'omplenar aquest dia de la setmana per tal de combatre l'enyorament. No és casualitat, doncs, que ens cités un divendres per fer aquesta entrevista.

—Per començar, ens expliques quina és la teva procedència i quina va ser la teva formació?

—He estat la més gran d'una família d'onze germans, de la qual el pare era metge. Quan va començar la guerra jo tenia nou anys i penso que una de les coses més determinants fou això: la responsabilitat, les cues... En acabar d'estudiar vaig fer clàssiques i magisteri i l'única cosa que sabia segur és que no seria mestra, perquè estava cansada d'explicar contes, d'ajudar a fer treballs de vacances... A més, havia fet magisteri renegant i dient pestes perquè el que més illusió em feia era traduïr per a la Bernat Metge. Mentre, un gran mestre que vaig tenir, el sr. Petit, em va encarregar una traducció del «Discurs de la corona» i quan em vaig trobar voltada de diccionaris vaig veure que era una cosa tan freda que se'm va ensorrar la meva illusió de sempre. Aleshores em van demanar per substituir un professor a les **dames negres** (escola on havia anat jo) i em va picar el cuc de l'ensenyament. Veia que això no podia ser, que calia parlar amb tots els nens, que calia tenir una relació amb els pares, que tot havia d'anar d'una altra manera.

Llavors va ser quan vaig pensar que s'havien de reformar les coses i que calia preparar-se perquè l'educació que havia rebut no era cap model. Aleshores vaig anar un any a París, mirant coses de pedagogia activa, donant classes en francès, classes en llatí... em vaig treure la son de les orelles i vaig fer així el meu gran reciclatge.

Quan vaig anar a França ja era pensant en començar una escola. Una escola que fos en equip amb els mestres, amb una relació de naturalitat amb els alumnes, que hi hagués relació amb els pares i que aquests paguessin segons llurs possibilitats. En aquell moment pensar en l'escola pública per fer això era impossible. El desgabell que portava no permetia fer treball en equip. D'aquí que pensés que l'única alternativa era l'escola privada.

En tornar, l'any 54, van començar les

classes de pedagogia a Barcelona i vaig pensar que tenir aquesta formació no aniria malament. Així que vaig començar pedagogia i allí vaig conèixer Marta Mata. Ella vivia a Saifores i li anava passant apunts. A través d'ella vaig conèixer molta pedagogia que no es feia a la universitat i la història de la pedagogia a Catalunya. En arribar l'estiu tenia ganes de conèixer una escola de veritat i vaig anar a l'internat de la Molina, on hi havia en Josep Maria Jarque, en Jordi Galí... allà vaig fer pedagogia pràctica i en comptes de continuar l'any següent el curs de la universitat els vaig demanar de quedar-me de mestra a l'internat.

En Jordi Galí ha estat amb qui més he après a través del tracte directe amb els nens: com solucionar les coses, veure de veritat com són, què passa... o sigui, la formació més pràctica amb els nens. La formació teòrica l'havia tinguda a França.

L'any següent (el 56), amb [redacted], la Maria Teresa Font, la Maria Antònia Canals, la Isabel Zamarreño, l'Anna Maria Roig... vam començar TALITHA, amb una sèrie d'idees generals, com la de què cadascú pagava el que podia. No sabiem què passaria, però el primer any, amb trenta nens, va haver-hi molt bon ambient i la gent s'ho prenia molt en sèrio. Fins i tot quedava impressionada de la bona fe de molta gent. El segon any es va doblar el número de nens, i el tercer es va triplicar. Les famílies es plantejaven les coses molt seriosament i amb molts esforços. Vam passar forces estretors econòmiques, ja que no era una escola per a gent de diners. Més tard, però, es va posar una mica de moda perquè estava a Sarrià, perquè tenia un jardí molt maco, perquè feiem classes en català... i aleshores ja va començar a venir gent amb més possibilitats perquè feia maco portar-hi els nens. Cal dir que, sense haver-nos fet grans plantejaments, partint d'una pedagogia directa, parlàvem a cada nen amb la seva llengua materna (fins i tot va haver-hi un nen francès) i anàvem reflexionant els conceptes generals que havíem tingut primer. D'aquesta manera anàvem fent nosaltres la descoberta de la pedagogia activa. Al cap i a la fi, però, vèiem que l'escola s'anava tornant elitista i no sols per l'aspecte econòmic, sinó perquè l'esforç que representava dur els fills a l'escola ja comportava una selecció. Va haver un moment en què estavem educant la «gauche divine» de Catalunya i no era això el que volíem.

Aleshores ens vam plantejar anar a una escola de barri i fer-la capdavantera d'un moviment d'escoles de barri, però l'equip tenia diferents objectius i no va ser possible. Per la meva banda, una família de l'escola em va oferir una nau de fàbrica per preparar-ne seixanta alumnes per examinar-se de batxillerat. Vam passar aquell any molt feliços i contents i així es va acabar la meva estada a Talitha.

L'any següent vaig anar a l'escola parroquial del Port. Va ser una descoberta impressionant trobar-me amb una classe de quaranta nens, amb tots els nivells haguts i per haver, explicant coses mentre els nens disparaven arròs amb bolígrafs. Estant a la Talitha vam editar llibres, fitxes, etc., tot i que erem conscients de què les escoles de Barcelona no eren Talitha, però quan vaig veure aquest panorama vaig renegar de la feina feta perquè no em servia absolutament per a res perquè les coses útils i que necessiten aquests nens no estan en aquests llibres ni són les dels programes. Aleshores, calia intentar treballar a partir del que es tenia i de la realitat d'aquells nens, del neguit, dels problemes, de les dificultats, de la situació familiar... Així, a partir de l'Associació de Veïns i de l'interès d'aquests nens que coneixíem es va formar l'institut de can Tunis. Durant dos anys vaig ser-ne cap d'estudis i va ser una temporada boníssima, perquè coneixia els alumnes, el barri, els llicenciats venien amb ganes... però més tard ens vam adonar que era impossible que la gent que havia passat per la universitat arribés a tenir els recursos suficients per connectar amb aquests nens. Quan vaig veure que el que feia l'institut era una altra selecció de la gent que havia arribat allà vaig dir: «no té absolutament cap sentit això que estàs fent!».

Mentrestant, en estar l'institut prop de can Tunis i en contacte amb els nens gitanos, vam veure la situació desastrosa en què es trobava el barri. D'això també se'n va adonar l'ajuntament i junt amb l'Associació de Veïns es va projectar la promoció educativa del barri, fent una escola, vivendes, atenent les necessitats sanitàries, etc. Em van proposar coordinar aquesta feina i el curs següent vaig començar. Vaig adonar-me un cop més de què calia partir d'aquella realitat concreta i dels esquemes mentals d'aquells na-

nos. Va ser tornar a parlar amb les famílies, fer assemblees, plantejar en comú els problemes... i fer el treball en equip, coordinat. Ara bé, la gent anava canviant: major esperança en tenir les vivendes, adquisició d'un ritme de vida en anar a l'escola, responsabilitat en la participació en l'escola i en la construcció i lloguer de vivendes, etc. Es tractava d'un projecte educatiu a molt llarg termini. Però va venir el canvi d'ajuntament i en Serra no la veia com una cosa positiva i va oblidar la promoció del barri. No obstant, com que l'any 79 vam guanyar el premi Ramon Llull i això era una medalla per a l'ajuntament, a l'escola vam poder anar tirant.

Més tard, l'ajuntament va plantejar-se el tractament a donar als gitanos. Una possibilitat era escampar-los, ignorar-los i oblidar-los i això no crea problemes. L'altra consistia en intentar que tinguessin una promoció, una educació, que visquéssim com a persones; la integració ja vindrà després, si en tenen ganes (no som nosaltres qui els hi hem de dir el que han de fer). Evidentment, aquesta segona possibilitat crea problemes i l'ajuntament va anar decantant-se cap a la primera.

Després de set anys a can Tunis, i en caure en les mateixes contradiccions, en veure que no tenia resposta per als gitanos ni per a mi mateixa, vaig demanar excedència a l'ajuntament i ara estic a la Generalitat, treballant al Departament d'Ensenyament. Al Gabinet d'Ordenació Educativa tinc la sort d'ocupar-me de les escoles d'acció especial i així torno a connectar amb la realitat escolar. El que passa és que m'ha costat adaptar-me i enyorava el soroll dels pàrvuls, l'hora del pati, les feines del divendres...

—Quina valoració fas ara de tot el moviment d'escoles actives i del que n'ha resultat?

—Penso que totes les coses tenen una època. En un moment donat aquell tipus d'escoles eren l'alternativa i els calia donar un pas, a elles i a l'administració: passar a la xarxa pública. L'administració havia d'assumir aquestes escoles actives, introduint-les dins el sistema per revitalitzar-lo. Ara, però, entre les que estan en crisi, les que s'han situat i les que s'han extingit, ja no representen cap alternativa.

—Així, cal anar caminant, cal plantejar-se cada vegada respostes diferents?

—Certament has d'estar plantejant-te les coses, i per què, i com. Quan, després de disset anys a Talitha, vaig anar a un barri, va ser un pas fort, em van anar sortint preguntes per tots costats. Però penso que a l'educació hi han unes constants: la seguretat afectiva, la llibertat, la disciplina, la creativitat... tot de coses que són com una corda fluixa entre una i altra. Totes són necessàries per fer la persona, però l'expressió i la traducció de cada una d'elles té una formulació diferent a Sarrià o a can Tunis.

També és diferent el públic de les diverses escoles. A Talitha i altres escoles privades t'exigeixen, t'estimulen i et gratifiquen. Això no passa a les escoles públiques. No són capaços de formular-te el que volen i tampoc ho tenen clar. Cal saber, per tant, molt bé el que vols, ja que moltes vegades se't posen en contra. No és gens gratificant ja que aquesta gent té els esquemes pedagògics de la tele i dels veïns; és realment difícil veure què cal fer-hi. S'imposa, doncs, la feina de conjunt.

—Té molt a jugar l'escola dins el procés d'educació de la persona?

—Quan l'escola és arrelada a l'ambient, quan sap veure els valors que tenen els nens, quan sap veure les coses que són importants i tot això ho agafa i potencia; quan l'escola, a partir de l'ambient, és capaç d'intentar donar respostes i cada cop respostes diferents, l'escola incideix i l'escola és important.

Cal descobrir les coses que són importants a tot arreu (arribar a ser lliure, arribar a ser un mateix, arribar a trobar la pròpia forma, arribar a estar pels altres sense perdre't tu mateix...) i els mitjans d'assolir uns continguts o uns nivells de maduresa que siguin els mateixos a Sarrià o a can Tunis. La preparació humana i intellectual l'ha de tenir tothom, però per camins diferents, no existeix un model. És el greuge que tinc contra les escoles d'estiu i aquestes coses, perquè donen un model i els mestres perden la possibilitat de mirar què tenen al voltant de l'escola.

—Parlant de les escoles d'estiu, quina relació tens amb la Marta Mata?

—Hem seguit un procés divergent. Haviem treballat juntes, però jo he anat tocant més la realitat popular, més de base, i la Marta ha anat veient l'educació des d'un punt de vista institucional, més teòric, amb una fidelitat al pais indiscutible. Jo no sé qui s'ha allunyat de qui, però el cas és que els

camins són divergents. Penso que cal ser mestre d'escola i veure el que passa i veure com te'n surts, i la Marta ha anat fent un altre camí. Jo sóc incapaç de tenir els seus plantejaments, però tinc els meus i per a mi són vàlids.

—I Rosa Sensat, quin paper juga actualment?

—Jo vaig deixar d'anar-hi l'any 74 i no tinc dret a jutjar-la. No obstant, me'n vaig allunyar perquè des d'allà s'estava cultivant una resposta per a un tipus de societat molt concreta i quan s'ha volgut eixamplar ha estat en base a uns esquemes teòrics. Si no hi estava d'acord, no era coherent que hi anés a fer cursets.

—Aquesta manera de ser tan radical deu ser problemàtica a l'hora de treballar en grup...

—I tant! Penso que la primera fidelitat a l'equip és mantenir-se en la línia de l'objectiu fixat. És trair a la gent de l'equip canviar d'objectiu; o sigui, crec que no es pot donar peixet. Par altra banda, els equips van evolucionant, és clar, i tot això és dinàmic i cadascú va tenint el seu temps, el seu ritme, la seva evolució professional i humana i jo, quan em proposo alguna cosa, hi vaig, i quan veig que no és allò ho deixo: no deixo l'objectiu, però no segueixo amb la gent. No dic que sigui la forma més bona però és la que jo faig.

—Seguint amb això del treball en equip, no pot haver una coordinació entre les feines d'aquests equips que no surten a la llum perquè aquestes experiències fossin més rendibles?

—Hi ha moments en què han existit, però aquestes coses quan s'institucionalitzen es perden. Seria el cas dels moviments de renovació pedagògica, que penses «això va bé», però quan s'institucionalitzen, arriben a fer un congrés i tot això, la cosa ja va cap avall. Així va començar Rosa Sensat; unes quantes escoles que deien «nosaltres tenim tal problema, a veure com el solucionem». A partir d'això van sorgir les escoles d'estiu, tota l'organització i va anar perdent esperit. Una mica és el problema entre esperit i estructura.

—Entrant en una qüestió que valorem molt, què en dius del voluntarisme?

—Voluntarisme... segur que n'ha d'haver sempre; permet una creativitat, permet trobar el que cal en cada moment.

Aquí a Catalunya estem a cavall entre els països rics i els pobres, i a aquests darrers el voluntarisme no és problema, perquè o existeix i tires endavant com sigui o no es fa res. Quan t'ho planteges és que hi ha una altra solució i aleshores enhorabona! però cal que sigui per a tots. Quan els països tenen la possibilitat i el luxe de tenir un animador pagat que et diu com t'has de divertir és que estan en una determinada categoria. No és tant que es visqui més bé o més malament, sinó que deu ser fruit del muntatge polític, del sistema...

—Què penses de la tasca que ENLLAÇ o grups com el nostre porten a terme?

—És una manera d'anar buscant i trobant els camins i les formes de cada moment. Això és inevitable i és la demostració de què s'està viu i de què es busca el que cal en cada moment. El treball amb els altres, el treball de reflexió amb els altres és necessari i inevitable i penso que tothom que s'ho plantegi una mica seriosament ho busca.

—Finalment, com veus la normalització del català?

—Per a mi hi han tres etapes en aquest procés. Primer de tot cal que la persona se senti còmode, no marginada ni despreciada. La segona seria la d'arribar a tenir els esquemes, els motius, la forma de fer del país, és a dir, ser treballador, no estirar més el braç que la mànigа, planificar i preveure les coses, mantenir aquest seny d'arribar... L'última seria arribar a parlar el català. Es pot ser català sense parlar-lo, però per la forma de ser de les persones, per la manera com fan la feina, per tots aquests esquemes interioritzats, penses «aquests són catalans». Després, els fills segurament parlaran el català, però serà l'expressió d'un procés de canvi, el final. Enmig hi ha el pas que consisteix en tenir l'esperit, els valors, la manera de ser d'aquí. Et trobes amb molta gent que aquesta manera de fer la tenen i no parlen el català però no hi tenen res en contra i els fills ja el parlen.

★

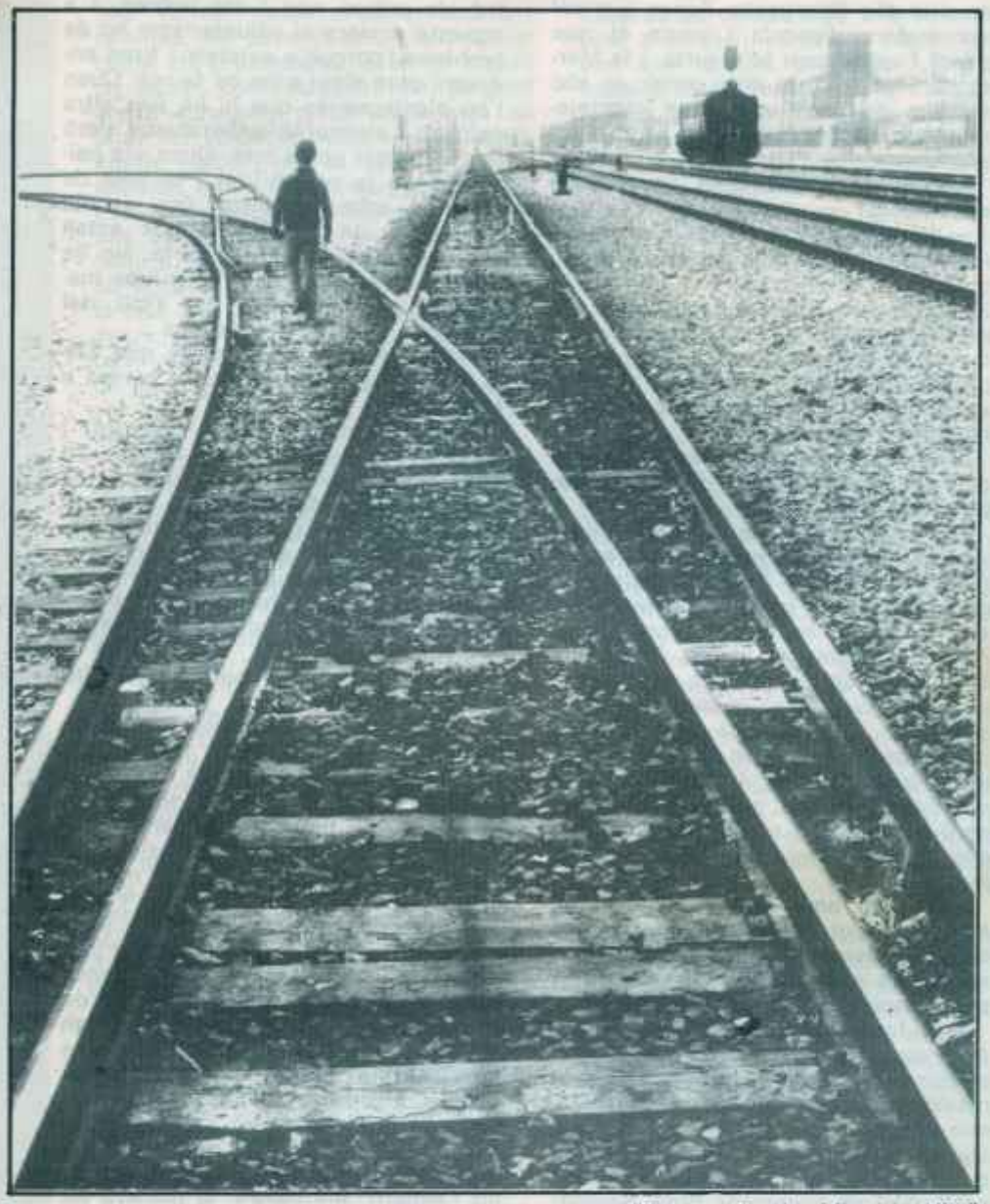

"Fotografia de Miquel Alba"

ARA MATEIX

Ara mateix enfilo aquesta agulla
amb el fil d'un propòsit que no dic
i em poso a apedaçar. Cap dels prodigis
que anunciaven taumaturgs insignes
no s'ha complert, i els anys passen de pressa.
De res a poc, i sempre amb vent de cara,
quin llarg camí d'angoixa i de silencis.
' som on som; més val saber-ho i dir-ho
i assentar els peus en terra y proclamar-nos
hereus d'un temps de dubtes i renúncies
en què els sorolls ofeguen les paraules
i amb molts miralls mig estrafem la vida.

De res no ens val l'enyor o la complanta,
ni el toc de displicent malenconia
que ens posem per jersei o per corbata
quan sortim al carrer. Tenim a penes
el que tenim i prou: l'espai d'història
concreta que ens pertoca, i un minúscul
territori per viure-la. Posem-nos
dempeus altra vegada i que se senti
la veu de tots solemnement i clara.
Cridem qui som i que tothom ho escolti.
I en acabat, que cadascú es vesteixi
com bonament li plagui, i via fora!,
que tot està per fer i tot és possible.

(Miquel Martí i Pol)